

METODIKA MAPOVÁNÍ HISTORICKÝCH MĚST

III. mezinárodní workshop k projektu MK ČR NAKI II – DG16P02R025 –
„Původ a atributy památkových hodnot historických měst České republiky“
online přenos z FA ČVUT v Praze (MS TEAMS) : 11/12/2020—9-15h

PROGRAM WORKSHOPU ❖

	09.00 - 09.15	Úvod, Metodika mapování historických měst, prof. Ing. arch. Jan Jehlík
- <u>moderátor bloku: Jan Jehlík</u>	09.15 - 10.00	Zakládání a historie měst, Ing. arch. Tomáš Drdácý (cca 20 minut + diskuze 25 minut)
	10.00 - 11.00	Základní mapový soubor a jeho využití, Ing. arch. Vít Rýpar (cca 30 minut + diskuze 30 minut)
	11.00 - 12.30	Obraz města Mapování obrazu a panoramatu města, Ing. arch. Jan Sedlák Analýza obrazu historického města, příklad Jihlava, doc. Ing. arch. Miroslav Cikán (cca 40 minut + diskuze 50 minut)
	12.30 - 13.00	Přestávka na občerstvení
- <u>moderátor bloku: Vít Rýpar</u>	13.00 - 14.30	Život v centru historických měst Anketní šetření, Ing. arch. Jana Zdráhalová, Ph.D. Analýzy užívání městského jádra, prof. Ing. arch. Michal Kohout (cca 40 minut + diskuze 50 minut)
	14.30 - 15.00	Způsob hodnocení Komparace podkladů, prof. Ing. arch. Jan Jehlík
	15.00	Závěr a ukončení workshopu

MAPY ATRIBUTŮ KOMPLEXNÍ IDENTITY HISTORICKÉHO MĚSTA

(NAKI II / Původ a atributy památkových hodnot historických měst české republiky / DG16P02R025)

MAPY ATRIBUTŮ KOMPLEXNÍ IDENTITY HISTORICKÉHO MĚSTA

výsledek (N_{MAP}) výzkumného projektu

Původ a atributy památkových hodnot historických měst České republiky

financovaného z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní identity

České republiky Ministerstva kultury ČR – NAKI II,

Identifikační kód projektu DGI6P02R025, 2016–2020

PŘÍJEMCE-KOORDINÁTOR

České vysoké učení technické v Praze,

STATUTÁRNÍ ZÁSTUPCE: doc. RNDr. Vojtěch Petráček, CSc., *rektor*

ŘEŠITEL PŘÍJEMCE-KOORDINÁTOR: prof. Ing. arch. Jan Jehlík

PŘÍJEMCE

Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, v. v. i.

STATUTÁRNÍ ZÁSTUPCE: doc. Ing. Stanislav Pospíšil, PhD, *ředitel*

ŘEŠITEL PŘÍJEMCE: Ing. arch. Tomáš Drdáčký

Všechny výstupy této práce jsou neoddělitelnými součástmi jejího celku. Jejich informace jsou vzájemně provázané a jen jako celistvý soubor tvoří autentickou výpověď. Každý fyzicky samostatný díl této práce je autorským dílem a slouží primárně jako instrukce a ilustrace k uvedeným metodickým postupům. Výběr dat a informací o zkoumaných městech byl omezen pro účely výzkumného projektu, jehož výstupy mají přísně metodický charakter a nenahrazují podrobné analýzy daných měst zpracovávané pro jiné účely.

AUTORSKÝ TÝM

AUTOŘI

prof. Ing. arch. Jan Jehlík (*koncepce, koordinace projektu, Hodnocení*)
Ing. arch. Tomáš Drdácký (*koncepce, Historický vývoj, Analýza půdorysné osnovy*)
JUDr. PhDr. Jiří Plos (*koncepce, Hodnocení*)
Ir. André Loits (*Analýza půdorysné osnovy*)
Ing. arch. Jana Zdráhalová, PhD. (*Historický vývoj, Space syntax, Anketní šetření*)
Ing. arch. Vít Rýpar (*Topografický plán, Základní mapový soubor, Algoritmické analýzy*)
Ing. arch. Petr Buryška (*Dílčí mapové soubory*)
Ing. arch. Jan Sedlák (*Analýzy obrazu města*)
doc. Ing. arch. Miroslav Cikán (*Analýzy obrazu města*)
prof. Ing. arch. Michal Kohout (*Analýzy užívání městského jádra*)

SPOLUAUTOŘI

Jaroslav Buzek (*Analýza půdorysné osnovy*)
Ing. Tomáš Zadražil (*Analýza půdorysné osnovy*)
Ing. Jan Bryscejn (*Analýza půdorysné osnovy*)
Ing. arch. Vojtěch Ertl (*Analýzy obrazu města*)
Ing. arch. Jiří Mika (*Analýzy obrazu města*)
Ing. arch. Šárka Jahodová (*Analýzy užívání městského jádra*)
Ing. arch. Veronika Peňázová (*Analýzy užívání městského jádra*)
Ing. arch. et Mgr. Klára Nedvěďová (*Anketní šetření*)
Mgr. Jiří Čtyroký, PhD. (*GIS*)
MgA. Ester Havlová (*Fotografování městského prostředí*)
Ing. arch. Kateřina Koňata Dolejšová (*grafické práce*)
Ing. arch. Edita Lisecová (*produkční práce*)

KONZULTACE (a poděkování za nenahraditelnou pomoc)

Ing. Jiří Bláha, PhD., PhDr. Josef Bláha, Ing. arch. Annamaria Bohuniczky,
Ing. arch. PhDr. Lenka Burgerová, PhDr. Martin Ebel Ph.D., doc. Ing. arch. Irena Fialová,
prof. Dipl. Arch. ETH Dr. Christian Hanus, prof. Ing. arch. Pavel Gregor, PhD.,
doc. Ing. Pavel Hánek, CSc., doc. PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D., Bc. Libor Honzárek,
Ing. Jaroslav Kocián, PhDr. Lubomír Konečný, arch. Antonio Moro, Ing. arch. Dana Novotná,
PhD., Mgr. Vladimír Staněk, Mgr. Pavel Šlězár PhD., PhDr. Vítězslav Štajnochr, Ph.D.,
prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc.
a
pracovníci NPÚ, dotčených měst a krajských úřadů

ZPRACOVÁNÍ PODKLADŮ

Jan Bittner, Adam Bujok, Zuzana Butelová, Ing. arch. Helena Cuřínová, Radek Čábel,
Rozálie Domoráková, Markéta Hlaváčová, Ing. Pavel Hlavenka, Jan Holeček, Josef Holeček,
Alžbeta Horáková, Ing. Pavel Chvátal, Vojtěch Jansa, Rosemarie du Jardin, Jan Kocián,
Ing. Ivana Kociánová, Ing. arch. Lukáš Kopp, Ing. arch. Natália Kostelníková, Anna Křížová,
Ing. arch. Kateřina Kulawiecová, Ing. arch. Barbora Langmajerová, Ing. arch. Monika Langová,
Ing. Michael Macháček, Eliška Martínková, Hana Mojžíšová, Adéla Novanská, Eliška Pavelčíková,
Eva Pažourková, Ing. arch. Anna Pflugová, Michaela Příbylová, Mária Pružincová,
Kristýna Rosecká, Libuša Rybanská, Irena Skálová, Ondřej Sokolář, Martina Součková,
Franziska Soukupová, Petr Stojaník, Ondřej Suk, Adéla Šeflová, Zuzana Urbánková,
Antonín Topinka, Pavel Vacek, Ing. Jiří Vidman, Linda Vohnická, Marek Wagner,
Mgr. et Mgr. Jana Zadražilová, Ing. arch. Alena Zmeškalová.

HLAVNÍ VÝSLEDKY¹

Funkční vzorek hypotetického vytyčovacího přístroje „gromy“
(dále GROMA) – G_{funk} , 2017

Metodika komplexní identifikace a ochrany atributů hodnot historických měst a jejich veřejných prostorů pro záchranu a zachování jejich autenticity, certifikovaná metodika (dále METODIKA) – N_{metS} , 2019

Putovní výstava „Skrytý řád a vnitřní podstata jedinečnosti historických měst České republiky“ včetně distribuce katalogu se souborem zpracovaných map
(dále VÝSTAVA) – E_{krit} , 2020

Mapy atributů komplexní identity historického města:
26 × specializovaná mapa s odborným obsahem,
6 × mapa s odborným obsahem – komplexní (dále MAPY) – N_{map} , 2020

— I —

Vytváříme standardní přehled informací o osídlení

- I.A — Studujeme historii vývoje města z hlediska vzniku a proměn jeho urbaní formy
- I.B — Ověřujeme hypotézu procesu tvorby geometrické osnovy města ve středověkých podmínkách
- I.C — Vytváříme topografický plán města zobrazující základní prostorovou strukturu v 19., 20. a 21. století.
- I.D — Fotografujeme město z hlediska vztahu jeho historického jádra k okolnímu prostředí

— II —

Zakládáme jednotný geografický systém pro mapování měst

- II.A — Shromáždíme a třídíme mapové podklady potřebné pro založení geografického systému
- II.B — Zpracováváme a kategorizujeme prvky a jejich vlastnosti podstatné pro kompozici města v různých měřítcích jeho mapování
- II.C — Vytváříme mapový soubor ukazující město ve třech různých měřítcích zobrazení a třech rozhodných historických obdobích

— III —

Posuzujeme míru stability hodnotných prvků

- III.A — Ukazujeme změny forem vybraných prvků
- III.B — Ukazujeme změny charakteristik vybraných prvků

— IV —

Využíváme matematických modelů pro analýzu prostředí

- IV.A — Soubory informací jsou pomocí kritériálního přístupu promítnuty do plochy veřejných prostranství
- IV.B — Aplikujeme standardní metodiku analýzy prostorové skladby na historické jádro

— V —

Využíváme založený systém pro jeho tvůrčí interpretace

- V.A — Posuzujeme hodnotné obrazy městského prostředí v jejich kulturním a krajinném kontextu
- V.B — Posuzujeme způsob využití městského jádra ve vztahu k jeho obytnosti a vitalitě
- V.C — Posuzujeme vnímání a užívání historického jádra obyvateli města

— VI —

Vytváříme model pro odbornou argumentaci

- VI.A — Využíváme předchozích podkladů, metod a analýz k ucelenému posouzení vybraných míst
- VI.B — Formulujeme teoretický a právní rámec hodnocení aktivit v kulturně cenných územích

SKRYTÝ ŘÁD A VNITŘNÍ PODSTATA JEDINEČNOSTI
(HISTORICKÝCH MĚST ČESKÉ REPUBLIKY)

(N A K E T II / Původ a atributy památkových hodnot historických měst České republiky)

Původ a atributy památkových hodnot historických měst České republiky

(Výzkumný projekt NAKI II / DG16Po2Roz5)

SERCE	PODSEKCE	LIST	01—Č. Budějovice	02—Litomyšl	03—Tábor	04—Jihlava	05—Pelhřimov	06—Kadaň	07—Č. Krumlov	08—Domazlice	09—Hořovský Týn	10—H. Kralupy	11—Jičín	12—J. Hradec	13—Kolín	14—Kroměříž	15—Lipník n. B.	16a—Litoměřice (23. st.)	16b—Litoměřice (40. st.)	17—Mor. Třebowitz	18—N. Město n. M.	19—Nový Jičín	20—Okonouc	21—Pílač	22—Prachovice	23—Slavonice	24—Třebon	25—Ústí	26—Znojmo				
I. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O MĚSTĚ	A) HISTORICKÝ VÝVOJ	Podstatné informace o vývoji města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
		Výběr místa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	B) ANALÝZA PŮDORYSNÉ OSNOVY	Základní vymezení města v krocích	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Základní vymezení města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Přesné vymezení města v krocích	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Přesné vymezení města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Vymezení tržště a ulic v krocích — a	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Vymezení tržště a ulic v krocích — b	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Vymezení tržště a ulic	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Plán města „figura-pozadí“	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
II. ZÁKLADNÍ MAPOVÝ SOUBOR	A) PODKLADY (PRAMENY)	Městské jádro v kontextu města a krajiny	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
		Příklady zdrojů	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	B) MAPOVÉ VRSTVY	Přehled základních vrstev v měřítku krajiny	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Přehled základních vrstev v měřítku města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Přehled základních vrstev v měřítku jádra	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Soutisk vrstev v měřítku krajiny — 19. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Soutisk vrstev v měřítku krajiny — 20. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Soutisk vrstev v měřítku krajiny — 21. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Soutisk vrstev v měřítku města — 19. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Soutisk vrstev v měřítku města — 20. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Soutisk vrstev v měřítku města — 21. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				
III. DÍLČÍ MAPOVÉ SOUBORY	A) PROMĚNY JEVŮ	Rozdíl zastavěné plochy města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
		Rozdíl struktury cest a míst	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Rozdíl struktury krajinných prvků	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Rozdíl plochy městských bloků	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Rozdíl plochy veřejných prostranství	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Rozdíl plochy krajinných prvků	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Rozdíl zastavěné plochy objektů	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Rozdíl plochy zpevněných veřejných prostranství	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	B) PROMĚNY ATRIBUTŮ	Rozdíl plochy nezpevněných veřejných prostranství	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Zrůtnost parcel v měřítku jádra — 19. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
IV. ALGORITMICKÉ ANALÝZY	A) KOMBINOVANÉ ATRIBUTY	Zrůtnost parcel v měřítku jádra — 20. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
		Zrůtnost parcel v měřítku jádra — 21. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Zrůtnost zast. ploch v měřítku jádra — 19. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Zrůtnost zast. ploch v měřítku jádra — 20. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Zrůtnost zast. ploch v měřítku jádra — 21. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Průmět atributů na veřejné prostranství	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		V. EXPERTNÍ ANALÝZY	A) ANALÝZY OBRAZU MĚSTA	Analýza uliční sítě	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
				Historická zobrazení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
				Vnitřní vazby města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
				Viditelnost uvnitř města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Viditelnost do krajiny	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Veřejné prostory	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Sourodé celky	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Analýza panoramatu	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
B) ANALÝZY UŽÍVÁNÍ MĚSTSKÉHO JÁDRA	Vývoj počtu obyvatel a domů			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	Počet obyvatel na územní jednotku			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
VI. HODNOCENÍ	A) KOMPARECE PODKLADŮ	Počet obyvatel na blok	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
		Kapacity pro bydlení a demografický profil	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Záznam pohybu respondentů	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Vztah respondentů k místům	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		1. příklad hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		2. příklad hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		B) PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ	Hodnoty, zájmy, hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
			Základní přebledy	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

MAPY S ODBORNÝM OBSAHEM KOMPLEXNÍ	01 Čadé Bádřovice	02 Liomyšl	03 Táhl	04 Jihlava	05 Pelhřimov	06 Kadaň	01 Čadé Bádřovice	02 Liomyšl	03 Táhl	04 Jihlava	05 Pelhřimov	06 Kadaň
I ZÁKLADNÍ ÚDAJE O MĚSTĚ												
A) HISTORICKÝ VÝVOJ												
1—Podstatné informace o vývoji města												
	1A.1-01	1A.1-02	1A.1-03	1A.1-04	1A.1-05	1A.1-06	1A.1-01	1A.1-02	1A.1-03	1A.1-04	1A.1-05	1A.1-06
B) ANALÝZA PŮDORTNÉ OSNOVY												
1—Výběr místa												
	1B.1-01	1B.1-02	1B.1-03	1B.1-04	1B.1-05	1B.1-06	1B.1-01	1B.1-02	1B.1-03	1B.1-04	1B.1-05	1B.1-06
2—Základní vymezení města v krocích												
	1B.2-01	1B.2-02	1B.2-03	1B.2-04	1B.2-05	1B.2-06	1B.2-01	1B.2-02	1B.2-03	1B.2-04	1B.2-05	1B.2-06
3—Základní vymezení města												
	1B.3-01	1B.3-02	1B.3-03	1B.3-04	1B.3-05	1B.3-06	1B.3-01	1B.3-02	1B.3-03	1B.3-04	1B.3-05	1B.3-06
4—Přesné vymezení města v krocích												
	1B.4-01	1B.4-02	1B.4-03	1B.4-04	1B.4-05	1B.4-06	1B.4-01	1B.4-02	1B.4-03	1B.4-04	1B.4-05	1B.4-06
5—Přesné vymezení města												
	1B.5-01	1B.5-02	1B.5-03	1B.5-04	1B.5-05	1B.5-06	1B.5-01	1B.5-02	1B.5-03	1B.5-04	1B.5-05	1B.5-06
6—Vymezení tržště a ulic v krocích — a												
	1B.6-01	1B.6-02	1B.6-03	1B.6-04	1B.6-05	1B.6-06	1B.6-01	1B.6-02	1B.6-03	1B.6-04	1B.6-05	1B.6-06
7—Vymezení tržště a ulic v krocích — b												
	1B.7-01	1B.7-02	1B.7-03	1B.7-04	1B.7-05	1B.7-06	1B.7-01	1B.7-02	1B.7-03	1B.7-04	1B.7-05	1B.7-06
8—Vymezení tržště a ulic												
	1B.8-01	1B.8-02	1B.8-03	1B.8-04	1B.8-05	1B.8-06	1B.8-01	1B.8-02	1B.8-03	1B.8-04	1B.8-05	1B.8-06
C) TOPOGRAFICKÝ PLÁN												
1—Plán města "figura-pozadí"												
	1C.1-01	1C.1-02	1C.1-03	1C.1-04	1C.1-05	1C.1-06	1C.1-01	1C.1-02	1C.1-03	1C.1-04	1C.1-05	1C.1-06
D) FOTOGRAFOVÁNÍ MĚST. PROSTŘEDÍ												
1—Městské jádro v kontextu města a krajiny												
	1D.1-01	1D.1-02	1D.1-03	1D.1-04	1D.1-05	1D.1-06	1D.1-01	1D.1-02	1D.1-03	1D.1-04	1D.1-05	1D.1-06
II ZÁKLADNÍ MAPOVÝ SOUBOR												
A) PODKLADY (PRAMENY)												
1—Příklady zdrojů												
	1I.A.1-01	1I.A.1-02	1I.A.1-03	1I.A.1-04	1I.A.1-05	1I.A.1-06	1I.A.1-01	1I.A.1-02	1I.A.1-03	1I.A.1-04	1I.A.1-05	1I.A.1-06
B) MAPOVÉ Vrstvy												
1—Přehled základních vstev v měřítku krajiny												
	1I.B.1-01	1I.B.1-02	1I.B.1-03	1I.B.1-04	1I.B.1-05	1I.B.1-06	1I.B.1-01	1I.B.1-02	1I.B.1-03	1I.B.1-04	1I.B.1-05	1I.B.1-06
2—Přehled základních vstev v měřítku města												
	1I.B.2-01	1I.B.2-02	1I.B.2-03	1I.B.2-04	1I.B.2-05	1I.B.2-06	1I.B.2-01	1I.B.2-02	1I.B.2-03	1I.B.2-04	1I.B.2-05	1I.B.2-06
3—Přehled základních vstev v měřítku jádra												
	1I.B.3-01	1I.B.3-02	1I.B.3-03	1I.B.3-04	1I.B.3-05	1I.B.3-06	1I.B.3-01	1I.B.3-02	1I.B.3-03	1I.B.3-04	1I.B.3-05	1I.B.3-06
C) ZÁKLADNÍ MAPY												
1—Soutisk vrstev v měřítku krajiny—19.st												
	1I.C.1-01	1I.C.1-02	1I.C.1-03	1I.C.1-04	1I.C.1-05	1I.C.1-06	1I.C.1-01	1I.C.1-02	1I.C.1-03	1I.C.1-04	1I.C.1-05	1I.C.1-06
2—Soutisk vrstev v měřítku krajiny—20.st												
	1I.C.2-01	1I.C.2-02	1I.C.2-03	1I.C.2-04	1I.C.2-05	1I.C.2-06	1I.C.2-01	1I.C.2-02	1I.C.2-03	1I.C.2-04	1I.C.2-05	1I.C.2-06
3—Soutisk vrstev v měřítku krajiny—21.st												
	1I.C.3-01	1I.C.3-02	1I.C.3-03	1I.C.3-04	1I.C.3-05	1I.C.3-06	1I.C.3-01	1I.C.3-02	1I.C.3-03	1I.C.3-04	1I.C.3-05	1I.C.3-06
4—Soutisk vrstev v měřítku města—19.st												
	1I.C.4-01	1I.C.4-02	1I.C.4-03	1I.C.4-04	1I.C.4-05	1I.C.4-06	1I.C.4-01	1I.C.4-02	1I.C.4-03	1I.C.4-04	1I.C.4-05	1I.C.4-06
5—Soutisk vrstev v měřítku města—20.st												
	1I.C.5-01	1I.C.5-02	1I.C.5-03	1I.C.5-04	1I.C.5-05	1I.C.5-06	1I.C.5-01	1I.C.5-02	1I.C.5-03	1I.C.5-04	1I.C.5-05	1I.C.5-06
6—Soutisk vrstev v měřítku města—21.st												
	1I.C.6-01	1I.C.6-02	1I.C.6-03	1I.C.6-04	1I.C.6-05	1I.C.6-06	1I.C.6-01	1I.C.6-02	1I.C.6-03	1I.C.6-04	1I.C.6-05	1I.C.6-06
7—Soutisk vrstev v měřítku jádra—19.st												
	1I.C.7-01	1I.C.7-02	1I.C.7-03	1I.C.7-04	1I.C.7-05	1I.C.7-06	1I.C.7-01	1I.C.7-02	1I.C.7-03	1I.C.7-04	1I.C.7-05	1I.C.7-06
8—Soutisk vrstev v měřítku jádra—20.st												
	1I.C.8-01	1I.C.8-02	1I.C.8-03	1I.C.8-04	1I.C.8-05	1I.C.8-06	1I.C.8-01	1I.C.8-02	1I.C.8-03	1I.C.8-04	1I.C.8-05	1I.C.8-06
9—Soutisk vrstev v měřítku jádra—21.st												
	1I.C.9-01	1I.C.9-02	1I.C.9-03	1I.C.9-04	1I.C.9-05	1I.C.9-06	1I.C.9-01	1I.C.9-02	1I.C.9-03	1I.C.9-04	1I.C.9-05	1I.C.9-06
III DÍLČÍ MAPOVÉ SOUBORY												
A) PROMĚNY JEVŮ												
1—Rozdíl zastavěné plochy města												
	1I.I.A.1-01	1I.I.A.1-02	1I.I.A.1-03	1I.I.A.1-04	1I.I.A.1-05	1I.I.A.1-06	1I.I.A.1-01	1I.I.A.1-02	1I.I.A.1-03	1I.I.A.1-04	1I.I.A.1-05	1I.I.A.1-06
2—Rozdíl struktury cest a míst												
	1I.I.A.2-01	1I.I.A.2-02	1I.I.A.2-03	1I.I.A.2-04	1I.I.A.2-05	1I.I.A.2-06	1I.I.A.2-01	1I.I.A.2-02	1I.I.A.2-03	1I.I.A.2-04	1I.I.A.2-05	1I.I.A.2-06
3—Rozdíl struktury krajinných prvků												
	1I.I.A.3-01	1I.I.A.3-02	1I.I.A.3-03	1I.I.A.3-04	1I.I.A.3-05	1I.I.A.3-06	1I.I.A.3-01	1I.I.A.3-02	1I.I.A.3-03	1I.I.A.3-04	1I.I.A.3-05	1I.I.A.3-06
4—Rozdíl plochy městských bloků												

	01 České Budějovice	02 Litomyl	03 Tábor	04 Jihlava	05 Pelhřimov	06 Kadaň
7—Rozdíli zastavěné plochy objektů						
8—Rozdíli plochy zpevněných veřejných prostranství						
9—Rozdíli plochy nezpevněných veřejných prostranství						
b) PROMĚNY ATRIBUTŮ						
1—Zrnitost parcel v měřítku jádra—19.st						
2—Zrnitost parcel v měřítku jádra—20.st						
3—Zrnitost parcel v měřítku jádra—21.st						
4—Zrnitost zast. ploch v měr. jádra—19.st						
5—Zrnitost zast. ploch v měr. jádra—20.st						
6—Zrnitost zast. ploch v měr. jádra—21.st						
IV ALGORITMICKÉ ANALÝZY						
A) KOMBINOVANÉ ATRIBUTY						
1—Průmět atributů na veřejné prostranství						
b) SPACE SYNTAX						
1—Analýza uliční sítě						
V EXPERTNÍ ANALÝZY						
A) ANALÝZY OBRAZU MĚSTA						
1—Historická zobrazení						
2—Vnitřní vazby města						
3—Viditelnost uvnitř města						
4—Viditelnost do krajiny						

	01 České Budějovice	02 Litomyl	03 Tábor	04 Jihlava	05 Pelhřimov	06 Kadaň
5—Veřejné prostory						
6—Sousedé celky						
7—Analýza panoramatu						
b) ANALÝZY UŽÍVÁNÍ MĚST. JÁDRA						
1—Vývoj počtu obyvatel a domů						
2—Počet obyvatel na územní jednotku						
3—Počet obyvatel na blok						
4—Kapacity pro bydlení a demograf. profil						
c) ANKETNÍ ŠETŘENÍ						
1—Záznam pohybu respondentů						
2—Vztah respondentů k místům						
VI HODNOCENÍ						
A) KOMPARACE PODKLADŮ						
1—První příklad hodnocení						
2—Druhý příklad hodnocení						
b) PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ						
1—Hodnoty, zájmy, hodnocení						
2—Základní přehledy						

1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O MĚSTĚ

A) HISTORICKÝ VÝVOJ

1—Podstatné informace o vývoji města

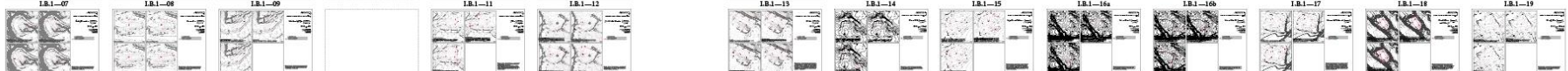

B) ANALÝZA PŮDORISNÉ OSNOVY

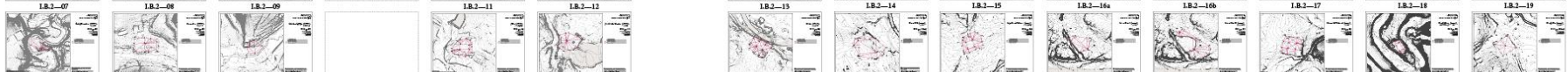
1—Výběr místa

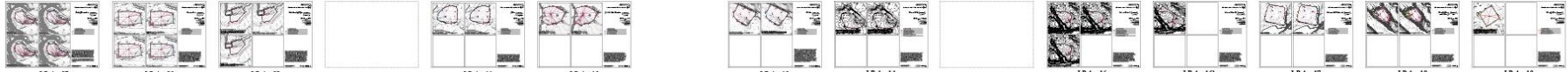
2—Základní vymezení města v krocích

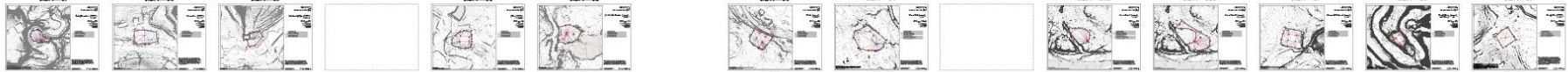
3—Základní vymezení města

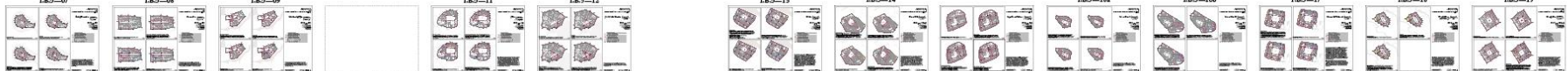
4—Přesné vymezení města v krocích

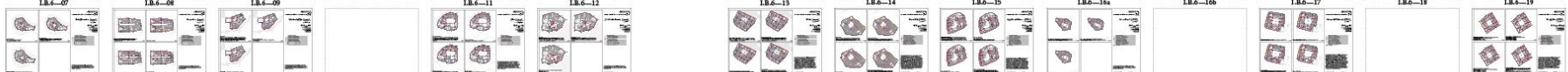
5—Přesné vymezení města

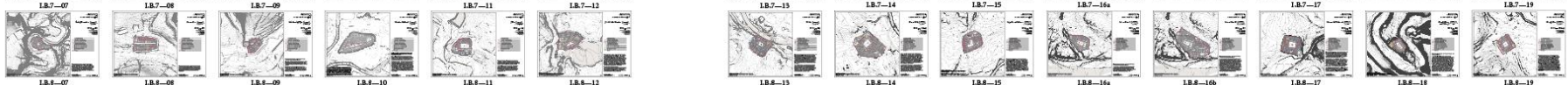
6—Vymezení tržiště a ulic v krocích — a

7—Vymezení tržiště a ulic v krocích — b

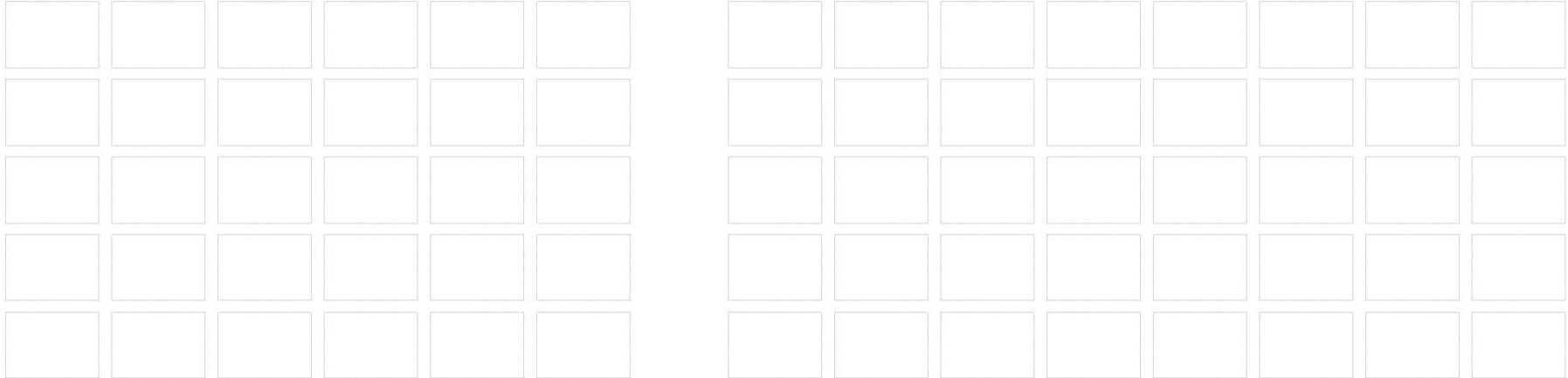

8—Vymezení tržiště a ulic

C) TOPOGRAFICKÝ PLÁN

1—Plán města „figura-pozadí“

**MAPY ATRIBUTŮ
KOMPLEXNÍ IDENTITY
HISTORICKÉHO MĚSTA**

*výsledek (N_{MAP}) výzkumného projektu : Původ a tributy
památkových hodnot historických měst České republiky, vytištěno
a uspořádáno do setů mapových listů*

**MAPY ATRIBUTŮ
KOMPLEXNÍ IDENTITY
HISTORICKÉHO MĚSTA**

*výsledek (N_{MAP}) výzkumného projektu : Původ a tributy
památkových hodnot historických měst České republiky, vytištěno
a uspořádáno do setů mapových listů*

Vytváříme standardní přehled informací o osídlení

- I.A — Studujeme historii vývoje města z hlediska vzniku a proměn jeho urbánní formy
- I.B — Ověřujeme hypotézu procesu tvorby geometrické osnovy města ve středověkých podmínkách
- I.C — Vytváříme topografický plán města zobrazující základní prostorovou strukturu v 19., 20. a 21. století.
- I.D — Fotografujeme město z hlediska vztahu jeho historického jádra k okolnímu prostředí

Zakládáme jednotný geografický systém pro mapování měst

- II.A — Shromažďujeme a třídíme mapové podklady potřebné pro založení geografického systému
- II.B — Zpracováváme a kategorizujeme prvky a jejich vlastnosti podstatné pro kompozici města v různých měřítcích jeho mapování
- II.C — Vytváříme mapový soubor ukazující město ve třech různých měřítcích zobrazení a třech rozhodných historických obdobích

Posuzujeme míru stability hodnotných prvků

- III.A — Ukazujeme změny forem vybraných prvků
- III.B — Ukazujeme změny charakteristik vybraných prvků

Využíváme matematických modelů pro analýzu prostředí

- IV.A — Soubory informací jsou pomocí kritériálního přístupu promítnuty do plochy veřejných prostranství
- IV.B — Aplikujeme standardní metodiku analýzy prostorové skladby na historické jádro

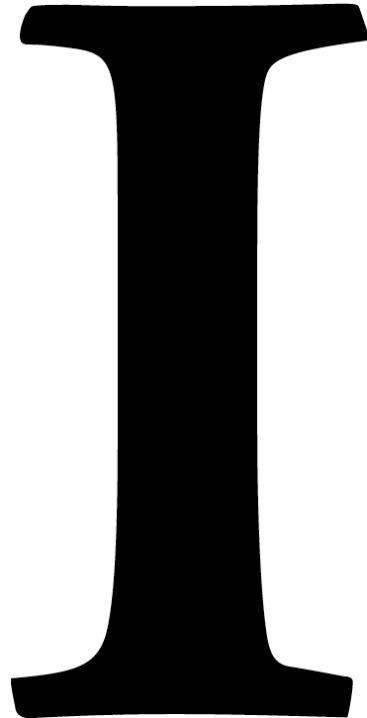
Využíváme založený systém pro jeho tvůrčí interpretace

- V.A — Posuzujeme hodnotné obrazy městského prostředí v jejich kulturním a krajinném kontextu
- V.B — Posuzujeme způsob využívání městského jádra ve vztahu k jeho obytnosti a vitalitě
- V.C — Posuzujeme vnímání a užívání historického jádra obyvateli města

Vytváříme model pro odbornou argumentaci

- VI.A — Využíváme předešlých podkladů, metod a analýz k ucelnému posouzení vybraných míst
- VI.B — Formulujeme teoretický a právní rámec hodnocení aktivit v kulturně cenných územích

*Základní údaje
o městě*

- L.A } HISTORICKÝ VÝVOJ
- L.B } ANALÝZY PŮDORYSNÉ OSNOVY
- L.C } TOPOGRAFICKÝ PLÁN
- L.D } FOTOGRAFOVÁNÍ MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ

I.A) HISTORICKÝ VÝVOJ

AUTORI Jana Zdrahalová, Tomáš Drdáký
 SPOLUPRÁCE A PODKLADY Monika Langová
 CIL

Popis historického vývoje vybraných měst zachycuje nejdůležitější momenty v životě osídlení, které přispívají k proměně jeho fyzické podoby; cílem není vyvíjejícím způsobem poselňout kompletní historii města ve smyslu historiograficím. Primárně jde v tomto případě o rozhodující události, které ovlivňují urbánní prostorovou strukturu, proměňují vzorce a formy daného osídlení.

METODIKA

U každého zkoumaného města je popis formalizován do standardní osnovy tak, aby mohla být města ve svém vývoji srovnávána. Texty v první části obsahují základní informace o velikosti, poloze a správním zařazení. Další část je členěna do oddílů, které popisují významné atributy urbanistického vývoje města v dějinném a krajinném kontextu.

Oddíl „Město a krajina“ charakterizuje pozici města v krajinném kontextu a vazby města na historické prostředí, specifikuje topografi a morfologii krajiny včetně vodních toků a významných parků, popisuje základní využití území. Vazby města a krajiny se při vysazování měst ve 13.–14. století omezovaly pravděpodobně zejména na výhodnost chráněné terénní konfigurace s dostatkem prostoru a možností vytvoření efektivního obranného uspořádání, na přítomnost dostatku vody, ideální produkci, a na vhodné podmínky pro zemědělskou či jinou hospodářskou činnost. Setrvačnost stop historické morfologie v topografi sídel i krajiny je překvapivě vysoká a představuje důležitou informaci pro jejich vývoj, zejména v případech, kde může být kombinována s archeologickými nálezy. Topografie je cením tím, že poskytuje spojitá data o velkém území, archeologie většinou jenom data ze zlomku území, zato s přidávanou hodnotou časových informací a vývoje úrovní zrazeného přirozeného povrchu v území. Většina nově vysazených měst dávala přednost rozlehlejším rovinnarým územím na mírném svahu nebo na plochem návrší (osrožně) nad většim vodním tokem s dostatkem pramenů na území města. Svazitost terénu k vodnímu toku umožňuje dobrý odtok srážkové a povodňové a spláskové vody. Jde o logický postup a můžeme v něm vidět i odraz kultury budování římských táborů nebo sídel.¹ Významnou výhodou byla i poloha vysoko nad rekou na skalních útesech, přestože plocha sídla tím mohla být značně omezena. Tato morfologie se pak výrazně promítá do proto-urbánního vývoje sídla i do lokala sídla při následné změně organizace.^{2,3} Identifikace detailního tvaru původního nezastavěného území může být často velmi obtížná, neboť samotná spojitá výstavba města, ale i řada ničících historických událostí změnila topografi sídla. Materiál z havárií či záplav se neodvážá, pouze planýroval, a tím se měnila výška povrchu.

Sledovanými charakteristikami převážně jsou:
 jedinečné a typické aspekty pozice města v okolním krajinném prostředí v průběhu historie, zejména ty, které byly relevantní při jeho založení a následném formování až do současnosti;
 potenciál krajiny, přírodní podmínky;
 vazby na dálkové i místní historické cesty, jejich křižovatky;
 širší kontext a specifické podmínky založení
 morfologie bezprostředního krajinného prostoru a místa lokace;
 topografie bezprostředního krajinného prostoru a místa lokace;
 vliv vybraného místa na prostorovou strukturu a uspořádání města;
 vliv vybraného místa na pozici a orientaci hlavních veřejných prostranství
 využití morfologie a přírodních prvků k opevnění města;
 pozice města v rámci vznikající sítě měst.

Oddíl „Místo před založením města“ zachycuje pravděpodobnou předlokační situaci na území sledovaného města. Důležitou informaci pro urbánní charakter a vývoj města je poloha a trasování významných cest jako impuls pro vznik osad nebo opevněných útvarů. Popis předlokační situace, osmi síť a její vliv na charakter a způsob založení města je významný pro porozumění limitním podmínkám v případě nově vysazeného města i při rozlišení sávajícího sídla.⁴ Nejsvětější vrstva českých a moravských měst je tožná se sítí starých hradeckých center, která fungovala již od 10. a 11. století (Litoměřice, Zatec, Hradec Králové, Chrudim, Čáslav, Brno, Olomouc, Znojmo a další). Pro poznání konkrétní předlokační situace jsou nejhodnotnějším zdrojem informací archeologické průzkumy nejen uvnitř hradeb, ale též na předměstí. V našem prostředí to jsou zejména zachráněné průzkumy při budování infrastruktury ve městech nebo nálezy v rámci rekonstrukcí jednotlivých staveb.

Sledovanými charakteristikami převážně jsou:
 založení na zelené louce, vedle starého sídla, na obchodní cestě, další varianty;
 předlokační zástavba a struktury doložené, případně existující;
 zachovaný/nezachovaný obraz předloky ve strukture zástavby města;
 popsaní existujících tras cest do uliční sítě, např. způsob zakončování cestní sítě do struktury města a proměny ve sledovaných časových rovinách, hierarchie centrální sítě a její vliv na pozice ulic ve městě;
 výsledky archeologických průzkumů a nálezy.

Oddíl „Založení města“ popisuje okolnosti lokace a identifikaci iniciátora založení, je-li znám. Informuje o tom, jak se předlokační osady, kláštery nebo kostely integrovaly do nově založeného útvru, případně jaký vliv měly na jeho topologii. Pojem „město“ je zjednodušeně řečeno, především právní kategorie. Mezi atributy odlišující město od venkovských sídel jsou dále počítány: městský typ hospodářských aktivit, diferencovaná sociální struktura, nábožensko-ideologické funkce, funkční městská architektura (účelové stavby a úřady) a zejména opevnění.⁵ V průběhu staletí se první důsledky velmi silně modifikovaly a většinou ztratily původní význam. Na historické město dnes pohlízneme z hlediska památkového zájmu jako na soubor dochovaných zřejmých či skrytých fyzických objektů, artefaktů a prostorů s více či méně známou historií. Města vznikala a rozvíjela se za přesné daných podmínek a jen díky tomu se nám zachovaly i jejich architektonické a urbanistické hodnoty. Založení města představovalo významný právní krok s politickými, hospodářskými, vojenskými a sociálními důsledky.

Sledovanými charakteristikami převážně jsou:
 důvody založení – hospodářské, politické, obanné, specifické – např. těžba;
 kdo založení inicioval, listinné doklady;
 vlastník města – poddanaké, královské, bližší charakteristika, případně proměny v průběhu historie;
 rok založení, rychlost vzniku (berní povinnost a případné odpuštění daní apod.);
 doložení nebo pravděpodobný lokátor, případně další lokace provedené stejnou osobou (typický rukopis lokátora, bude-li zřetelný);
 typ kolonizace a městské právo, pozice v období založení, proměny městských privilegií
 počet obyvatel (odhad) + počet bloků/městic – v době založení, rychlost nárůstu, pokud jsou data zjistitelná;
 založení půdorysná osnova.

Oddíl „Hradby a veřejný prostor“ popisuje výstavbu hradební soustavy, její podobu, případně zapojení vodních toků do obranného systému města. Mimo jiné se zabývá brannými a drobnými branami v době vzniku i proměnou celého hradebního systému v dobách, kdy se upouští od této formy obrany měst. Městské opevnění nemělo ve středověku pouze funkci obranou, ale bylo výrazem politického významu města a jeho ekonomického potenciálu. Hradby vymezovaly také odlišné právní poměry a sociální postavení obyvatel uvnitř města od okolního zázení.⁶ Výstavba trvalejšího opevnění představovala finančně náročnou záležitost, která mohla trvat desetiletí. Základní prostorové uspořádání západoevropských a severoevropských měst nese značné rysy kontinuity, byť s mnoha výjimkami, zavedení parcelace do lokovaných měst střední Evropy přináší zásadní změnu. Teprve nyní zde vznikají sídliště, jejichž půdorys se skládá z jasné vymezených, poměrně stabilních bloků dle členěných na plošné i právně zakoreněné městic.⁷

Sledovanými charakteristikami převážně jsou:
 doložené fáze opevnění;
 datování stavby hradeb, délka vnitřní hradeb, čas mezi založením města a stavbou hradeb;
 půdorysná osnova města;
 tvar a dimenze tržiště
 poměr mezi plochou náměstí a plochou města v době založení;
 naplnění původního záměru (vztah velikosti náměstí a velikosti/významu města, osazení městic apod.);⁸
 orientace městské struktury vč. náměstí ke světovým stranám, (ideální založení vs. konkrétní podmínky);
 tvar, pozice a šířka ulic (shodně, rozdílně šířky);
 rozvržení bloků, městic a parcelace, archeologické nálezy.

Oddíl „Vývoj města“ je nejrozšířejší a popisuje proměny města od jeho založení až po současnost. Zachycuje významné momenty v historickém i urbanistickém vývoji města, jeho renesanční i barokní proměny, prtmyslový rozvoj, vznik předměstí i rezidenční expanzi. Jde o *curriculum vitae* města pro daný účel, popsané prostřednictvím střežících událostí a jejich důsledků, stavebního a sídelního rozvoje půdorysné struktury a hmotové skladby zástavby i rozvoje celého osídlení.

Sledovanými charakteristikami převážně jsou:
 etapy rozvoje města, milníky;
 požáry, demolic, přestavby;
 překročení hradeb a důvody rozšíření města;
 infrastruktura i dopravní stavby;
 změna významu města a její důvod, rychlost regenerace;
 podmínky pro územní rozvoj města v souvislosti s polohou, strukturou, orientací historické půdorysné osnovy města.

Oddíl „Památková péče“ shrnuje nejzásadnější milníky památkové ochrany města, včetně historických aktivit, jako je například vznik pobočných spolků Klubu Za starou Prahu. Uvádí rozsah památkové chráněné části města i důvody její ochrany. Mimo jiné jde o záznam vzniku povědomí o kulturně-historické, stavebně-architektonické a později i sídelní kvalitě historických jader našich měst z hlediska dobrovolných občanských aktivit a spolků. S tím souvisí i uzákonění památkové ochrany a vývoj předmětu ochrany.

14 Kroměřiz

KRAJ Zlínský
OKRES Kroměřiz

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 8.9.1971
ZÁKON O NEMOVITNÉM DOPROU 2.12.1997

ROZLOHA MĚSTA 16,8 km² POČET OBYVATEL 18 800 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

103 m n.m.

15 Lipník n. B.

KRAJ Olomoucký
OKRES Píšov

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 10.4.1979

ROZLOHA MĚSTA 16,8 km² POČET OBYVATEL 7 900 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

145 m n.m.

16 Litoměřice

KRAJ Ústecký
OKRES Litoměřice

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 20.10.1978

ROZLOHA MĚSTA 17,8 km² POČET OBYVATEL 23 800 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

105 m n.m.

17 M. Třebová

KRAJ Jihočeský
OKRES Píseň

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 10.7.1976

ROZLOHA MĚSTA 40,2 km² POČET OBYVATEL 9 900 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

206 m n.m.

18 N. Město n. M.

KRAJ Královéhradecký
OKRES Náchod

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 1.12.1979

ROZLOHA MĚSTA 26,1 km² POČET OBYVATEL 9 100 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

220 m n.m.

19 Nový Jičín

KRAJ Moravskoslezský
OKRES Nový Jičín

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 18.11.1977

ROZLOHA MĚSTA 16,1 km² POČET OBYVATEL 23 200 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

185 m n.m.

20 Olomouc

KRAJ Olomoucký
OKRES Olomouc

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 12.4.1971

ROZLOHA MĚSTA 107,4 km² POČET OBYVATEL 100 000 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

217 m n.m.

21 Plzeň

KRAJ Plzeňský
OKRES Plzeň – město

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 19.4.1979

ROZLOHA MĚSTA 170,8 km² POČET OBYVATEL 175 800 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

212 m n.m.

22 Prachatic

KRAJ Jihočeský
OKRES Prachatic

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 6.10.1976

ROZLOHA MĚSTA 18,8 km² POČET OBYVATEL 20 800 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

286 m n.m.

23 Slavonice

KRAJ Jihočeský
OKRES Juhobřežsko

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 16.8.1976

ROZLOHA MĚSTA 40,7 km² POČET OBYVATEL 13 800 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

214 m n.m.

24 Třebon

KRAJ Jihočeský
OKRES Juhobřežsko

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 16.2.1976

ROZLOHA MĚSTA 90,1 km² POČET OBYVATEL 22 800 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

483 m n.m.

25 Ústek

KRAJ Ústecký
OKRES Litoměřice

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 18.7.1976

ROZLOHA MĚSTA 7,9 km² POČET OBYVATEL 23 800 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

243 m n.m.

26 Znojmo

KRAJ Jihomoravský
OKRES Znojmo

VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÉ REZERVACE 16.5.1971

ROZLOHA MĚSTA 69,8 km² POČET OBYVATEL 33 700 HADNOBĚNÁ VÝŠKA

204 m n.m.

[ROZLOHA DAT V OKOLOHA MĚSTA – ÚPORNĚ ŠESTI DESÍTKY, RŮŽNAN (1000)]
 POČET OBYVATEL – ČASŤ STATISTICKÝCH ÚDAJŮ PŮVODNĚ V MĚSTĚ (1.1.2000)]
 HADNOBĚNÁ VÝŠKA – GEOMETRIČNĚ VÝŠKA VE VEŠTERSKÉM VÝŠKOVÉM ÚSTŘEDÍ (1000),
 hodnota odpovídá nadmořské výšce střední historické náměstí.]

I.C) TOPOGRAFICKÝ PLÁN

AUTORI Vit Rýpar

SPOLUPRÁCE A PODKLADY Anna Křížová, Eliška Martínková, Linda Vohnická, Barbora Langmajerová, Natálie Kostelníková, Anna Pflugová, Adéla Šeřlová, Antonín Topinka, Zuzana Urbánková, Jan Bittner, Alžběta Horáková, Eliška Pavlíčková, Adam Bujok, Josef Holeček, Hana Mojžíšová, Kristýna Rosecká, Ondřej Sokolář, Franziska Soukupová, Zuzana Butelová, Petr Stojaník, Marek Wagner, Rozálie Domoráková, Vojtěch Jansa, Mária Pružinčová, Libuša Rybanská, Martina Součková, Michaela Přibyllová, Adéla Novanská

ci.

Vytvoření monochromních plánů na principu „figura – pozadí“ pro všechna zkoumaná města z důvodu jejich porovnání a poskytnutí základní informace o proměných jejich podstatných atributů. Jde především o:

- základní informace o míře proměny půdorysné stopy městské struktury vůči jejímu stavu v první polovině 19. století a prověření korelace mezi strukturálními vlastnostmi zemního reliéfu a strukturou městského prostoru;
- vytvoření vrstev *veřejná prostranství* a *stavební objekty* pro následné využití při přípravě Základního mapového souboru (viz s. 112 a 113).

METODIKA

Posouzení proměny topografického plánu (viz s. 112 a 113) vychází z metody Tomáše Valeny, publikované v knize *Město a topografie: Evropské město v topografickém kontextu* (1991). Příprava podkladů je rozšířena a zpřesněna nad rámec původního převzatého postupu a zahrnuje následující kroky:

..... Příprava podkladů

Pro porovnání stavu jednotlivých měst v současnosti a v první polovině 19. století jsou využity podklady popsané v sekci II. A, konkrétně: výškopis (vrstevnice výškopisu ZABAGED, TMO či vytvořené ze zaměření DMR 5G), polohopis vodních ploch a vodotečí (z dat ZABAGED či TMO, alternativně z dat OpenStreetMap), zastavěné plochy domů (z dat RUIAN či TMO, alternativně z dat ZABAGED či OpenStreetMap), ortofoto CR a georeferencované cisařské otisky map stabilního katastru. Pokud je cílem vytvoření vrstev využitelných k založení *Základního mapového souboru*, pak není doporučeno využívat pro zakres polohy zástavby databáze ZABAGED či OpenStreetMap. Půdorys zástavby vymezený v databázích ZABAGED či OpenStreetMap je pro vytvoření topografického plánu dostačující, ale pokud je plán vytvářen jako součást přípravy *Základního mapového souboru* (viz sekce II.), je lépe využít data TMO či RUIAN. Důvodem je hrubost detailu databáze ZABAGED odpovídající měřítku zobrazení 1:10 000 a proměnlivá přesnost databáze OpenStreetMap vyplývající z nejednotné metody její aktualizace bez přímé vazby na polohopis hranic katastru nemovitostí či účelové mapy povrchové situace TMO.

..... Zobrazení zemního reliéfu a krajinných prvků pro současný stav
Zahrnuje symbolizaci vodotečí a vodních ploch, případně vytvoření vhodných vrstevnic a stínování svahů z digitálního modelu reliéfu. Cílem je dosažení názornosti grafického podkladu.

..... Mapování současné zastavěné plochy domů

Lze přímo převzít z databáze RUIAN (pro zobrazení v měřítku 1:10 000) či z databáze OpenStreetMap (pro zobrazení v měřítku 1:2000). V případě využití dat RUIAN či TMO (vhodných pro vytvoření *Základního mapového souboru* a měřítko 1:2000) je nezbytné do záznamu dokreslit chybějící stavební objekty či jejich části s využitím ortofotomapy dle skutečnosti. Data OpenStreetMap byla v ukázkovém souboru map použita pro města 07–26, doplněná data RUIAN pro města 01–06.

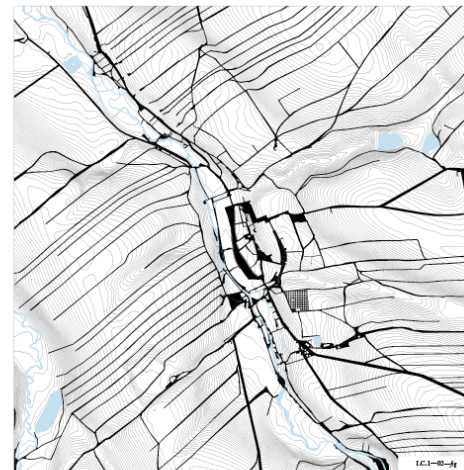
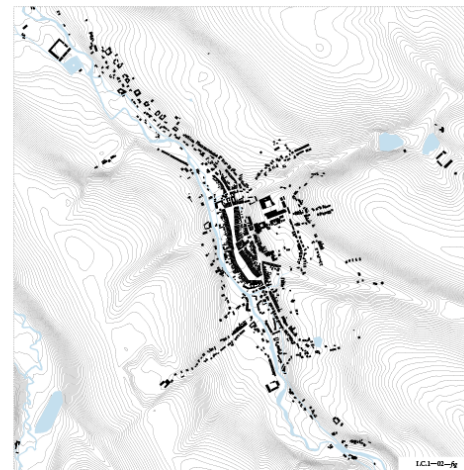
..... Mapování stávajících veřejných prostranství

Veřejná prostranství se vymezují nad kombinovaným podkladem katastrální mapy RUIAN (popř. účelové mapy povrchové situace ÚMPS TMO) a ortofotomapy.¹ Zahrnuje plochy, které lze po expertním posouzení považovat za veřejná prostranství.² Rozhodujícím kritériem zde není pozemkové vlastnictví, ale režim jejich přístupnosti, typologický charakter, míra inkluze a privátní kontroly. Patří sem prostranství uliční (převážně zpevněné plochy náměstí, ulic, cest apod.) i neuliční (převážně nezpevněná prostranství, parky, hřiště, parkoviště apod.). Veřejná prostranství nezahrnují vodní plochy (s výjimkou překročitelných vodotečí, mostů, brodů a drobných vodních prvků), volnou krajinu extravilánu vč. lesů (s výjimkou pozemních komunikací a shromažďovacích či parkové upravených prostranství), drážní pozemky (s výjimkou pozemních komunikací a předprostoru nádraží) a areály prostorově vymezené z městské struktury (např. výrobní, školní, zdravotnické, komerční apod.). V samostatné vrstvě jsou zakreslena překryvná veřejná prostranství (mimo úroveň zemského povrchu či podloubí a přechody překryté zástavbou) a hřbitovy.

..... Rekonstrukce zastavěných ploch města ve stavu první poloviny 19. století
Zobrazení zastavěné plochy stavebních objektů vzniklo rekonstrukcí ze současného zaměření RUIAN či TMO. Je zachována ta část půdorysného vymezení zástavby, u které je důvodně předpokládat, že je identická s mapovaným obdobím. Půdorysná stopa zástavby, která není současným zaměřením zachycena, je doplňována přímo dle georeferencovaného podkladu archivních map.

..... Rekonstrukce veřejného prostranství ve stavu první poloviny 19. století
Plocha veřejného prostranství, překryvného veřejného prostranství a hřbitovů je vymezena rekonstrukcí ze současného zaměření RUIAN či TMO obdobně jako v případě zastavěné plochy stavebních objektů. Z map stabilního katastru jsou zaznamenány kromě ploch uličních prostranství i plochy, u kterých je důvodně předpokládat, že byly jeho součástí, zejména: části překročitelných vodotečí protékající veřejným prostranstvím či v poloze brodů, části pustin (O – Óde) či obecních pastvin (GW – Gemeinde Wiese) v poloze přirozené tvořící součást cestní sítě a koridory cest doložených z jiného (např. vojenského mapování), i pokud nejsou v mapách stabilního katastru zachyceny.

1 Jako „prostoty přístupné každému bez omezení, tedy rovněž otevřenosti vládníci, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“ Viz smyslu § 34 ústavy o obcích č. 128/2000 Sb. a souvisejícího nálezu ústavního soudu PLÚS 21/02 ze dne 22. 03. 2005 a metodický návod MMR (2015 a 2020).

02

Litomyšl

1890 2000

I.D) FOTOGRAFOVÁNÍ MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ

AUTORI Ester Havlová, Jan Jehlík (konceptce)

CI:

Součástí souboru podkladů pro hodnocení urbánních jevů v kontextu témat památkové péče musí být systematicky pořizované a standardně strukturované fotografické soubory. Cílem je formulovat způsob fotografování historického města, který je založen na zobrazování souvislosti a vztahů *uromotivního statusu kulturního dědictví* (města či objektů v městském prostředí zasazených) a umožňuje tak posuzovat a hodnotit jeho hmotné i nehmotné projevy a významy v kontextu. Kromě záznamu prostorově definovaných pohledů se fotodokumentace požizuje pro komparaci současného stavu pohledů a pohledů na archívních zobrazeních (fotografie, pohlednice, veduty) a dále pro specifické hodnocení podstatných městských rozhraní. Úkolem autora bylo zachytit zkušeným pohledem fotografa důležité momenty šesti historických měst a na základě pokynů řešitelů vyzkumného projektu vytvořit fotografické obrazy těchto měst. Stejně jako se dříve pořizovali pomocí kresby, malby (později fotografie) pohledy na město nebo jeho části (veduty), tak je dobré i dnes zachycovat obraz města, zvláště památkově chráněného jádra a jeho vztahů k okolí. Pohled by to měl být profesionální, tedy poučený ale zároveň kultivovaný, pochopitelný a současně krápný.

METODIKA

Při hodnocení městských rozhraní se sledují a posuzují tyto zásadní jevy a jejich atributy: pozice, poloha a tvar urbánního celku v rámci krajiny, jádra v rámci vnitřního města a dílčích projevů městského jádra. Z toho vychází i výběr měřítek zobrazovaného výseku, který odpovídá struktuře měřítek půdorysného mapování (viz sekce II): *město v krajině*, *vnitřní město*, *městské jádro*. Zásadními tématy pro vyhodnocování těchto obrazových souborů jsou vztahy jednotlivých rozhraní (město – krajina, vývojové vrstvy vzájemně, hranice kulturní památky apod.), charakteristiky autentického reliéfu města včetně jeho *dominancí*, charakteristické pohledy (zejména průhledy a panoramata) či konkrétní architektura a design míst viděných běžným pozorovatelem. Pro posouzení daného jevu jsou dílčí celky a subcelky fotografovány ze dvou pozic: *zemní ven* a *zevní dovnitř*.

..... Rozhraní města a volné krajiny („Město v krajině“)

Pro účely posuzování pozice města v krajině (vztah krajinné a urbánní topografie, morfologie a typologie) je fotografováno jednak kompaktně zastavěné území z charakteristických míst v otevřené krajině, jednak otevřená krajina z kompaktně zastavěného území. Hlavním tématem je tudíž zachycení vztahů města a okolní krajiny, vždy ve dvojicích pohledů, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je přitom zachycení vzájemného komplexního vztahu obou celků a vyjádření celkového obrazu.

..... Rozhraní vnitřního města („Vnitřní město“)

Pro účely posuzování pozice jádra v rámci vnitřního města (vztah urbánní topografie, morfologie a typologie historického jádra a jeho přímého sousedství) je fotografováno jednak vlastní jádro z charakteristických míst v jeho okolí, jednak toto bezprostřední okolí v pohledu z historického jádra k jeho nejbližšímu okolí. Hlavním tématem je tudíž zachycení charakteru vnitřního města ve vztahu k jádru a obráceně, vždy ve dvojicích pohledů, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je přitom zachycení vzájemného vztahu sousedících území, vyjádření charakteru jejich rozhraní a postižení podstatných fenoménů ostřivších tento vztah.

..... Rozhraní městského jádra („Městské jádro“)

Pro účely posuzování vnitřní struktury (dílčích projevů) historického jádra v rámci jeho „těla“ a jeho vazeb na rozhraní (vztah urbánní topografie, morfologie a typologie jednotlivých jevů) je fotografováno jednak vlastní jádro z charakteristických míst v jeho území, jednak jeho vazby na podstatné fenomény jeho rozhraní. Hlavním tématem je tudíž zachycení charakteru historického jádra, vždy ve dvojicích pohledů, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je přitom vždy postižení vzájemného vztahu konstruktivních fenoménů místa, vyjádření jejich strukturálních charakteristik (objekty, veřejný prostor, parter apod.) a postižení podstatných rysů obrazu města v tomto měřítku.

..... Dílčí záběry („Charakteristický detail“)

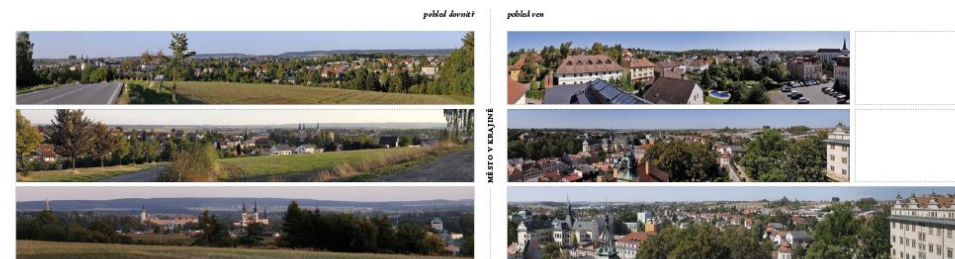
Pro účely vyvolání emočního vztahu k městu, k jeho vnitřní kráse, a současně pro identifikaci s jedinečnými místy jsou v každém historickém jádru fotografovány objekty a prostory dokumentující výjimečné zážitky a prožitky. Jde o mimořádná umělecká díla ve veřejném prostoru, o záznamy paměti míst či o autentický vjem reprezentující charakter města. Mímoto jde většinou o komplexní smyslový zážitek, je zaznamenáváno dílo či místo vytvářející kromě vizuálního vjemu i vjemy sluchové (místa ticha), čichové (zahrady a parky) či haptické (struktura, textura, materiál).

Samotná práce spočívala v pečlivé přípravě a studiu map jednotlivých měst, a to jak současných, tak historických. Podle starých map byly identifikovány staré příjezdové cesty

do města a porovnávány se současnými silnicemi. Při přípravě byla vyznačena jednotlivá místa, odkud by se pravděpodobně dalo město fotografovat. To se týkalo hlavně bloku město/krajina. První kroky v samotném městě mířily především na přístupné vyvýšené body, zvláště věže kostelů, radnic, hradebních věží apod. Z věží byly pořízeny obvykle panoramatické pohledy týkající se vztahu města a krajiny, tedy směrem zevnitř ven, a zároveň byla ověřena viditelnost předem vyznačených cest kvůli pořízení pohledů na město z krajiny a jejich vztahů. Následovalo systematické procházení městem, nejdrívě jádrem s mapováním jeho vztahu k vnitřnímu městu a obráceně podle daného systému. Mapování vztahů jádra, vnitřního města a krajiny postupným fotografováním je vždy objektivní a mnoho nachozených kilometrů je podmínkou k uchopení správných pohledů. Díky rozlehlosti mnohých měst jde o úkol nelehký, ale nezbytný (např. v rovinatě krajině okolo Českých Budějovic).

Výše uvedený strukturální a technický přístup ale nesmí nechat vzniknout banálním až stereotypním fotografiím a zastínit jejich výtvarnou součást. Vždy je třeba dbát na to, aby fotografie byly nejen obsahově správné, ale také výtvarně kvalitní. Režispace na krásu by byla kontraproduktivní. Zachování atmosféry města lze jen pomocí zkušeného oka fotografa a na základě principů kvalitní fotografie. Tedy při respektu k fotografovanému objektu pomocí vhodné zvolené *světla*, *kompozice*, *obnisku* objektivu apd. Proto také vznikl doplňující blok fotografií detailů města, jeho *krásných míst*, se kterými se člověk snadno identifikuje.

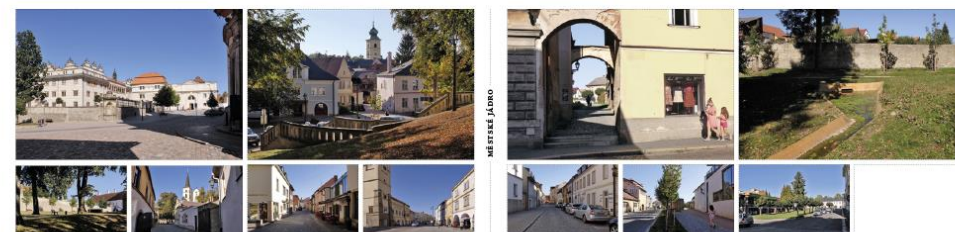
Města fotografována v rámci této práce (Pelhřimov, Litomyšl, Telč, Kadaň, Jihlava a České Budějovice) se významně liší. Nejen plošnou velikostí, ale i velikostí co do významu nebo krajinnou morfologií. Každé město na fotografa jinak působí a zanechává rozdílné vjemy, které by se daly nazvat charakteristické až symbolické, např.: Kadaň – paneláky prorůstající těsně k jádru – až s jistou estetickou kvalitou, Telč – kompaktnost a všude přítomná voda, Jihlava – poloha v krajině, České Budějovice – neuchopitelná rozlehlost a zároveň odpočinek, Pelhřimov – periferie v kontaktu s jádrem, Litomyšl – prolínání jádra s městem i krajinou vs. prolomení páteří komunikací, a další. Historická jádra měst jsou prakticky všechna velmi zachovalá, opečována, tedy krásná, zvláště při pohledu dovnitř. I současně vstupují jsou cílevé a nepůsobí rušivě. Obrácený pohled ven, tedy směrem k vnitřnímu městu už často ukazuje různé neduhy, se kterými si zejména nikdo neví rady, působí rozpačité (např. Pelhřimov). Vnitřní města se s jádrem identifikují a někdy plynule srůstají (Telč), někdy se spíše vymezují (Kadaň). Někdy se při pohledu z jádra ven uplatňuje pohled až do krajiny a vnitřní město se potlačuje (Jihlava).

Rozhraní města a volné krajiny („Město v krajině“)

Rozhraní vnitřního města („Vnitřní město“)

Rozhraní městského jádra („Městské jádro“)

02

Litomyšl

*Základní
mapový soubor*

II

II.A } PODKLADY / PRAMENY
II.B } MAPOVÉ VRSTVY
II.C } ZÁKLADNÍ MAPY

II.A) PODKLADY / PRAMENY

AUTORI Vit Rýpar
 SPOLUPRÁCE A PODKLADY Jiří Čtyrkoký, Pavel Hlavěnka, Jiří Vidman
 CIL

Shromáždění a interpretace současných a archivních zdrojů (pisemných, obrazových, mapových a datových) pro založení tematických vrstev Základního mapového souboru.

METODIKA

Základní mapový soubor je syntetický dokument využívající veškerých podkladů, které jsou pro jeho obsah vhodné (státních mapových děl základních i tematických, účelových map a databází, leteckého a pozemního snímkování a terénních průzkumů). V případě rekonstrukci státních obchů jej nelze zcela nahradit jednotlivými archivními mapami. Data obsažená v archivních mapách jsou při přípravě souboru zpravidla doplněna či upřesněna na základě porovnání více zdrojů tak, aby výsledný dokument byl nejen příměřeně přesný, ale aby také co nejlépe vyvípíval o skutečné situaci v rekonstruovaném období.

Postup sestává ze dvou kroků: sběru geografických dat a informací a jejich expertního výkladu a indexace. Tam, kde to přesnost archivních map umožní, je provedena jejich georeferencí či ortorektifikací v prostředí GIS.

..... První skupinu tvoří geografická data a informace o současné situaci. Zahnují především státní mapová díla a databáze: polohopis registrů územní identifikace, soubor adres a nemovitostí RUIAN; polohopis a výškopis základní báze geografických dat České republiky ZABAGED; digitální model reliéfu ČR (DMR 5G) a digitální model povrchu ČR I. generace (DMP 1G); databázi registrů sčítacích obvodů a budov RSO České republiky statistického úřadu; prostorovou identifikaci souspis a památkového katalogu v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky (ÚSKP ČR); z Integrovaného informačního systému Národního památkového ústavu (IIS PP); Ortofoto ČR či ortorektifikované letecké měřičské snímky LMS zaměřené účelově mapy povrchové situace UMPS místní technické mapy obce TMO (budoucí digitální technické mapy České republiky DTM ČR) a data soukromých mapových děl, včetně leteckého a pozemního snímkování, například služeb Google Street View či Panorama na Mapy.cz, dále data z účelového mapování, například *drobnepamátky.cz* apod. či otevřená data typu OSM (Open Street Map).

..... Druhou skupinu tvoří data nálezů a historických (rekonstrukčních) map. Skupina zahrnuje zejména data z archeologických výzkumů a nálezů z archeologického informačního systému České republiky AIS ČR, dále z Historického lexikonu obcí a archivu Českého statistického úřadu a z Retrospektivního geografického informačního systému sídelních lokalit Čech, Moravy a Slezska CZ_RETRO. V neposlední řadě lze využít také detailní informace ze stavebněhistorických a historikogeografických průzkumů, ať už amatské publikovaných, nebo uložených v archívech místně příslušných pracovišť pracovníků péče a stavebních úřadů.

..... Třetí skupinou jsou archivní dokumenty, zejména archivní mapy, snímkování a veduty. Z plošně dostupných zdrojů sem patří především archivní mapy katastru 1:2 880 (1826–1956 evidence pozemkového a stabilního včetně protokolů a odvozené mapy kulur 1:36 000), dále archivní státní mapy 1:5 000 a 1:10 000 (od roku 1951) a data z vojenského mapování třetího 1:25 000 (1872–1953), druhého 1:28 000 (1836–1852) a prvního 1:28 000 (1764–1783). Cenné jsou také šikmé a ortorektifikované letecké snímky LMS Národního archívu leteckých měřičských snímků. K této skupině náleží též dokumenty místních a tematických archívů, zejména účelové mapy a plány, archivní územní plánování a stavební dokumentace, pozemní zobrazení a veduty, popřípadě i ve stavebních archívech uložené popisy a protokoly.

Úprava zahrnující zejména expertní výklad a georeferenci archivních map i digitální zpracování dat současného zaměření je druhým krokem přípravy podkladů. Úměrně náročné na kvalitu a předpokládanou šíři využití *Základního mapového souboru* v této fázi vzrůstají nároky na interdisciplinární expertní spolupráci zahrnující především obory geomatiky (geoinformatiky) a historické geografie. Souvisejí přirozeně i s územně specifickou dostupností nestandardních archivních map, geoinformací a mapových dat. Obecně zahrnuje minimální doporučený rozsah úprav podkladů dvě části:

a) Výklad a zpracování archivních map vojenských, katastrálních a státních.

Geomatické zpracování v jejich případě zahrnuje georeferenci a rektifikaci naskenovaných map v prostředí GIS. Jejím cílem je umožnit zobrazení archivních map ve vztahu k vektorové kresbě současného zaměření.¹ Z hlediska historikogeografického zpracování je výklad a interpretace informací zobrazených v mapách, případně využívající i souvisejících písemných operátů.² Tato část se poji s tématem podsekcce 1. A a jejím cílem je získání informací o skutečném stavu území v rekonstruovaném období.

b) Digitální zpracování archivních leteckých měřičských snímků a výškopisů.

Zpracování leteckých měřičských snímků využívá poloaufomatický proces ortorektifikace využívající projekci na povrch modelu reliéfu (DMR 5G) v kombinaci s fotogrametrií z více snímků pro rekonstrukci výškopisu ve změnách či zaniklých situacích. Cílem je získání podkladu pro rekonstrukci stavu v polovině 20. století, s přesností polohopisu srovnatelnou se současnou ortofotomapou ČR a s přesností výškopisu srovnatelnou s modelem povrchu (DMP 1G).³ Zpracování výškopisu využívá dat digitálního modelu povrchu a reliéfu k vytvoření rastrového záznamu nadmořské výšky i relativního rozdílu výšek povrchu vegetace a zástavby vůči terénu. Cílem je i vytvoření vrstevnicového podkladu tam, kde není k dispozici (viz zobrazení topografického plánu města (→ PODEKCE 1.C).⁴

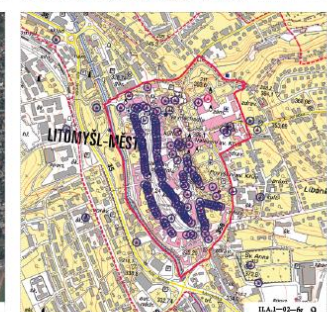
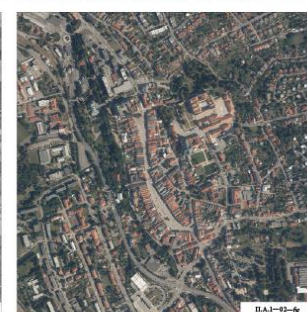
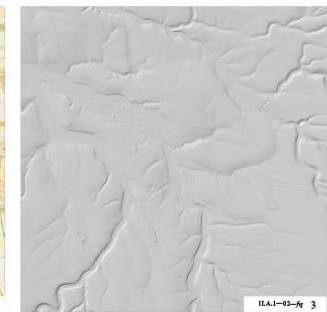
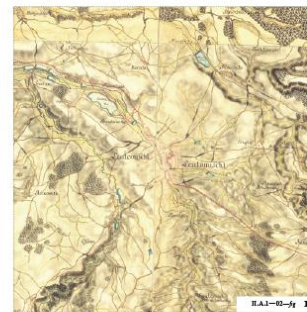
1. Všechny údaje v tomto textu nepřesnost zaměření archivních map. Přitom je pro mapy

1. vojenského mapování, u kterých je základní rektifikace senná, ale do jiné měry plati i pro relativní přesnost zaměření např. map stabilního katastru. K archivním mapám je proto vhodné při tvorbě základního mapového souboru přistupovat jako k účelovým schémata a jejich knožu zaměřit si uací přehled jen v případech, kdy ji není možná odvodit z příslušného, stabilního zaměření.

2. V projekci byla ověřena možnost využití protokolů stabilního katastru pro specifické využití i jednotlivých místních parcel na příkladě Českých Budějovic v pol. 19. ač. a stabilního adresáře pro pol. 20. ač. Pro využití státních operátů vojenského a katastrálního mapování je nutno počítat i s příkladem textů použitých karetem v sídelním.

3. V projekci byla ověřena ortorektifikace archivních LMS ověřena na listu městech při velikosti písmu 0,25 mm a s přesností orientace vůči JTSK do 0,7 m. Výsledky fotogrammetrické rekonstrukce výšek byly připsány Českých Budějovic srovnatelné s DMT 1G, vyhovující pro stanovení výšky státní hladiny v podrobnosti 1:5 000.

4. V projekci byla pro vytvoření vrstevnic ověřena možnost využití plošných dat DMR 5G (→ PODEKCE 1.B) a geoinformačních dat státního modelu s použitím antropogenních sídelní a upravením příslušného podlažnicí osahání ploch a vodoroví (→ PODEKCE 1.C+1E.C) jako příkladu alternativy ke standardní poskytování vrstevnic ZABAGED.

02

Litomyšl

Fig 1	První vojenské mapování 1764–1768 (1:28800)
Fig 2	Základní mapa ČR (1:10000) / plošného stabilního katastru (ZABAGED)
Fig 3	Digitální model reliéfu ČR (DMR 5G) 2013
Fig 4	Číselný státní mapy Stabilního katastru 1839 (1:2 880)
Fig 5	mapa Pozemkového katastru 1953 (1:1 000)
Fig 6	digitální mapa Katastru nemovitostí (1:1 000) / register územní identifikace, adres a nemovitostí (RUIAN)
Fig 7	letecké měřičské snímky 1957
Fig 8	Ortofoto ČR 2018
Fig 9	digitální mapa Památkového katalogu pro ČR / prostorové identifikace IISPP

Kromě zobrazovacích zdrojů mapových podkladů a geoinformací byly pro plošné věci Základního mapového souboru Litomyšl použity tyto podklady:

- originální mapy a indikační listy Stabilního katastru 1839 (1:2 880)
- Mapa kulur stabilního katastru 1839 (1:36 000)
- katastrální mapy evidence 1878 (1:2 880)
- státní mapa odvozená 1951 (1:5 000)
- II. vojenské mapování (1:28 800) 1853
- orientační plán ve Virtuální mapě obce chateau-anipac.cz
- mapové služby Google Street View (Google Maps) a Panorama (Mapy CZ)
- Open Street Map (OpenStreetMap CZ)

II.B) MAPOVÉ VRSTVY

AUTORI Vít Rýpar
 SPOLUPRÁCE A PODKLADY Jiří Čtyroky, Pavel Hlavěnka, Jiří Vidman,
 Petr Buryška, Jana Zdráhalová, Barbora Langmajerová, Natálie Kostelníková,
 Zuzana Urbánková, Linda Vohnická, Anna Pflugová, Adéla Seřová,
 Markéta Hlaváčová, Antonín Topinka, Josef Holeček, Jan Bittner

CÍL

Soubor tematických vrstev v prostředí geografického informačního systému sestavený na podkladě současných a archivních zdrojů (→ PODEKCE II.A.) s obsahem souměřitelným pro různá časová období.

METODIKA

Tematické mapové vrstvy *Základního mapového souboru* zaznamenávají jevy na zemském povrchu dle skutečného stavu v terénu, respektive rekonstrukci stavu v příslušné historické vrstvě. Jejich zařazení je vždy výsledkem metodické expetní interpretace a cílem je věrně zachytit skutečnou podobu území. Základem je zde dichotomie veřejných a neveřejných prostranství a smyslem mapování je záznam urbanistické struktury města (→ PODEKCE II.A.).

Tematické vrstvy je možné vytvářet jednotlivě (v libovolném softwaru při dodržení softwarového systému S.JTSK_Krovak_East_North). Pro efektivnější záznam doporučujeme pracovat v rámci tříd specializované geodatabáze v prostředí GIS (→ PODEKCE II.C.).

Postup začíná vytvořením mapové vrstvy současnosti, pro kterou lze přímo využít skupiny geografických dat a informací (→ PODEKCE II.A.). Na jejím základě jsou stejným způsobem zpracovány tematické vrstvy pro jednotlivá historická období, v případě zde představených map jde o vrstvy poloviny 20. a první poloviny 19. století. Postup zpracování probíhá paralelně ve dvou standardech. V prvním jde o výstup vyšší podrobnosti *městského intravilánu* v měřítkách 1:2 000 a 1:5 000, který vychází z aktuálního zaměření mapy katastru nemovitostí (RÚIAN) či přesnějšího zaměření účelové mapy povrchové situace ÚMPS technické mapy (TMO či DTM CR), pokud jsou k dispozici. Ve druhém případě jde o výstup nižší podrobnosti soustředící se na *krajinný kontext města* v měřítku 1:15 000 vycházející z dat ZABAGED. V dalším kroku jsou jednotlivé vrstvy uspořádány v doporučeném pořadí jejich záznamu počínaje rozsahem mapování v podrobnosti detailu 1:5 000 a 1:2 000, poté se doplní vrstvy příslušné k měřítku 1:15 000.

..... **městské bloky** (1:5 000 a 1:2 000)

V doporučeném postupu jsou první zpracovávány mapovou vrstvou veřejná prostranství v intravilánu, jejichž vymezením vznikají městské bloky obecně zahrnující plochu zástavby, zahrad a areálů. Součástí plochy bloku jsou i překryvná veřejná prostranství, zejména průchody a podloubí, pokud jsou překryta zástavbou. Prostorové vymezené areály s účelovou přístupností (nemocnice, tržnice, školy či zahradkářské kolonie) obecně jsou součástí městského bloku. Obdobně jsou součástí bloku oplotené areály v extravilánu (zahrady, sady či vinice) pokud prostorově souvisí se zástavbou.

..... **veřejná prostranství** (1:5 000 a 1:2 000)

Další mapová vrstva zahrnuje všechny exteriérové plochy v intravilánu a extravilánu, které lze po expertním posouzení považovat za veřejná prostranství. Rozhodujícím určujícím kritériem je jejich fyzický charakter a přístupnost, nikoliv vlastnictví (viz zákon č. 128/2000 Sb., § 34. a navazující judikatura). Nejsou zde zahrnuty vodní plochy (s výjimkou překročitelných vodotečí, mostů, brodů a drobných vodních prvků), volná krajina extravilánu včetně lesů (s výjimkou pozemních komunikací a shromáždňovacích či parkově upravených prostranství), drážní pozemky (s výjimkou pozemních komunikací a předprostoru nádraží) a veřejná prostranství překrytá zástavbou (podloubí apod.).

..... **překryvná veřejná prostranství** (1:5 000 a 1:2 000)

Tato vrstva zahrnuje prostory s veřejným charakterem, které leží v překryvné poloze vůči neveřejným, zejména zastavěným prostranstvím (např. podloubí, průchody, podchody, nadchody a nákupní pasáže). Překryvná prostranství nezahrnují neformální průchody v neveřejných prostranstvích areálů (např. výroben, nemocnic, nádraží apod.).

..... **uliční prostranství / (převážně) zpevněná veřejná prostranství** (1:5 000 a 1:2 000)

Vrstva zahrnuje jednotlivé plochy (ulice, náměstí, průchody, stezky a silnice), které tvoří síť městských veřejných prostranství a cest v okolí krajiny. Síť je vymezena v ploše veřejného prostranství expertním úsudkem urbanisty dle prostorového charakteru v míře abstrakce příslušné k měřítku 1:5 000. Uliční prostranství mohou zahrnovat i drobnou architekturu, vodní prvky a parkově upravené plochy, v této míře abstrakce zanedbatelné.

..... **parky** (1:5 000 a 1:2 000)

Vrstva parků zahrnuje souvislé plochy (převážně) nezaplněných veřejných prostranství, které jsou jako městský park vymezené. Plocha parku souvisle zahrnuje i povrchy cest a drobnou architekturu či vodní prvky zanedbatelné v míře abstrakce příslušné k měřítku

1:5 000. Nezahrnuje plochy *uličních prostranství*, které parkem procházejí či na kterých se park nachází (např. náměstí).

..... **hřbitovy** (1:5 000 a 1:2 000)

Vrstva zahrnuje souvislé plochy hřbitovů včetně povrchů cest a drobné architektury.

..... **krajinné prvky** (1:5 000 a 1:2 000)

Vrstva zahrnuje vodní a lesní plochy s výjimkou těch, které jsou součástí veřejného či neveřejného prostranství.

..... **drážní pozemky** (1:5 000 a 1:2 000)

Vrstva zahrnuje plochy související se železniční tratí či nádražím v užším smyslu obvodu dráhy, nezahrnují plochy s charakterem městské zástavby (zejména výpravní budovy, provozně samostatné areály apod.), které jsou součástí městských bloků a ploch, které jsou součástí veřejných prostranství.

..... **městské parcely** (1:5 000 a 1:2 000)

Vrstva obsahuje plochy městských bloků dělené vymezením jednotlivých pozemků při zvižení tří hledisek: prostorového vymezení (projev uživatelské a vlastnické kontroly), přístupnosti z veřejného prostranství (např. pozemek nesousedící s veřejným prostranstvím je součástí toho, z něhož se na něj vstupuje), typologie parcely či zástavby na parcele (zřetelná typologická jednota stavebního pozemku a zástavby na něm stojící má při vymezení městské parcely přednost před aktuálním režimem odděleného využití části pozemku či společného využití více pozemků).¹ Pozemek tzv. městské parcely zpravidla zahrnuje více parcel katastru nemovitostí jeho vymezení vychází ze situace v terénu (s přihlédnutím ke skutečné poloze mezí, ohrad, plotů a dalších hraníčních prvků) tam, kde je doložitelná např. letectvým či pozemním snímkováním.

..... **stavební objekty / zastavěná prostranství** (1:5 000 a 1:2 000)

Vrstva zahrnuje půdorysný průmět zástavby včetně samostatně stojících stavebních konstrukcí (např. hradeb), dělený dle parcelních hranic (domovní sekce) a stavební typologie (hlavní a vedlejší zástavba městských parcel).

..... **domovní průčelí** (1:2 000)

Vrstva zahrnuje lineární prvky umístěné na úseku hranice stavebního objektu (označující orientaci domovního průčelí) a na úseku aktivního rozhraní společné hranice parteru stavebního objektu a veřejného prostranství.

..... **vstupy** (1:2 000)

Vrstva zahrnuje bodové prvky umístěné na úseku společné hranice městské parcely a veřejného prostranství (či překryvného veřejného prostranství), které označují polohu vstupů do městské parcely.

..... **povrchy veřejných prostranství** (1:2 000)

Vrstva zahrnuje povrchy v překryvné poloze vůči veřejným prostranstvím a vymezuje prvky, které se jako součást veřejných prostranství v míře abstrakce příslušné k měřítku 1:5 000 nezobrazují. Jde zejména o zpevněné povrchy, nezaplněné povrchy, parkově upravené části uličních prostranství, drobnou architekturu či vodní prvky.

..... **cesty** (1:15 000)

Vrstva zahrnuje liniové prvky složené z přímých segmentů vedené osou uličních prostranství, tj. veřejné pozemní komunikace v intravilánu i extravilánu.

..... **místa** (1:15 000)

Vrstva zahrnuje bodové prvky označující polohu kulturně významných objektů a míst, zejména drobné architektury, spířnicích a kulturních dominant, duchovních staveb a hřbitovů.

..... **zastavěné plochy** (1:15 000)

Tato vrstva zahrnuje zástavbu a prostranství s ní související. V souvisle zastavěných územích jde o plochy neveřejné i veřejné, mimo tato území jen neveřejné (dle zásady, že veřejná prostranství jsou do zastavěných ploch zahrnuta, pokud jsou již obklopena). Plochy, které nejsou součástí veřejných či neveřejných prostranství, například plochy vodní, lesní, zemědělské a pusté včetně výrazně entropických či neschůdných, nejsou do zastavěných ploch zahrnuty ani tehdy, leží-li uvnitř intravilánu.

..... **stavební dominanty** (1:15 000)

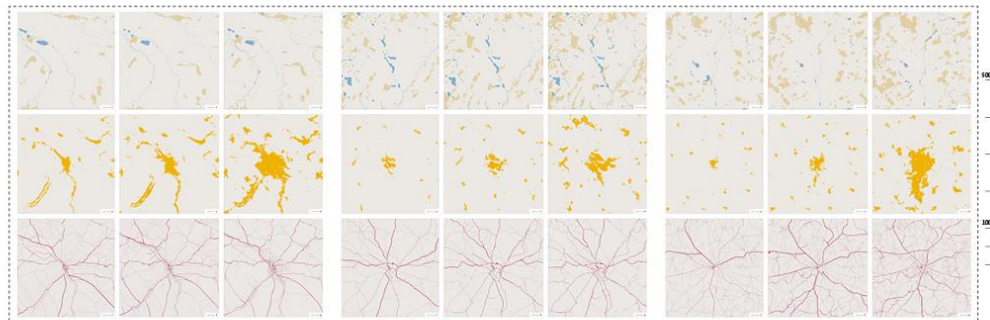
Vrstva stavební dominanty zahrnuje bodové prvky pohledově výrazných vertikálních staveb (například výšlačů, komínů, větrných turbín, stožárů, sítí, chladicích věží, věžových vodojemů, tržních věží) a liniové prvky pohledově výrazných horizontálních staveb (například nadzemních elektrovodů, nadzemních produktovodů, železničních tratí).

..... **krajinné prvky** (1:15 000)

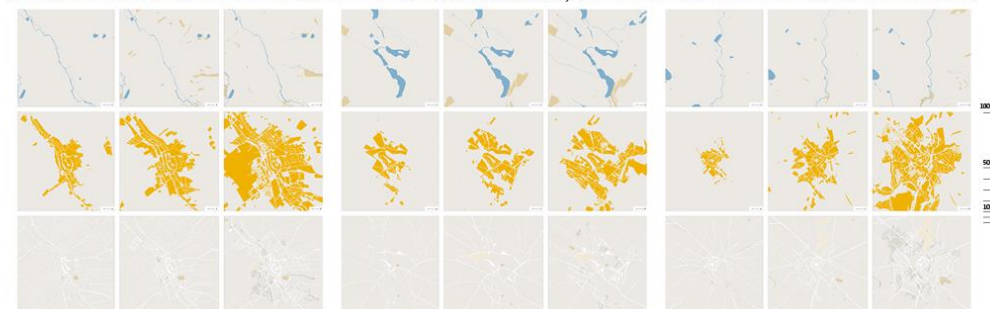
Vrstva zahrnuje plošné prvky souvisejících stromových porostů, zejména lesů, parků a sadů, a vodní plochy, stejně jako liniové prvky stromořadí a vodotečí.

..... **toponyma** (1:15 000, 1:5 000 a 1:2 000)

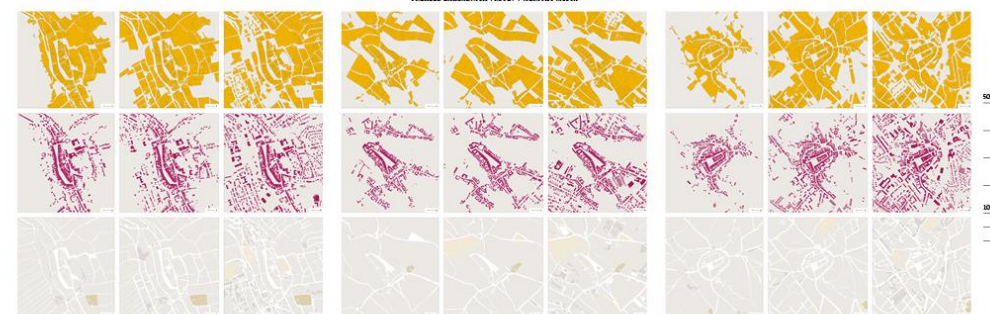
Vrstva zahrnuje místní a pomístní jména.

PŘÍKLAD ZÁKLADNÍCH VRSTEV V MĚŘÍTKU KRAJINY

PŘÍKLAD ZÁKLADNÍCH VRSTEV V MĚŘÍTKU MĚSTA

PŘÍKLAD ZÁKLADNÍCH VRSTEV V MĚŘÍTKU JÁDRA

02

Litomyšl

$\left[\begin{array}{l} 1:15\ 000 \\ \text{město + krajina} \end{array} \right]^*$
 $\left[\begin{array}{l} 1:5\ 000 \\ \text{město + město} \end{array} \right]^*$
 $\left[\begin{array}{l} 1:2\ 000 \\ \text{městské jádro} \end{array} \right]^*$

03

Telč

05

Pelhřimov

II.C) ZÁKLADNÍ MAPY

AUTORI Vít Rýpar
SPOLUPRÁCE A PODKLADY Jiří Čtyrský, Pavel Hlavěnka, Jiří Vidman, Petr Buryška, Jana Zdráhalová, Barbora Langmajerová, Natálie Kostelníková, Zuzana Urbánková, Linda Vohnická, Anna Pflugová, Adéla Šeflová, Markéta Hlaváčková, Antonín Topinka, Josef Holeček, Jan Bittner

CÍL

Vytvoření sady tematických vrstev specializované databáze v prostředí GIS. Sada vrstev je určena k syntetickému popisu a analýzám urbanistické struktury prostředí historických měst, umožňující automatizované zpracování datasetů.

METODIKA

Jednotlivé soubory datových primitivů, zejména jsou-li různého původu, jsou v této části vzájemně zkombinovány do společných datových tříd jednotné databáze tak, aby byla zachována možnost jejich zobrazení v původních tematických vrstvách. Pokud je *Základní mapový soubor* zpracován jedním zpracovatelem v prostředí GIS, pak tento postup předchází části II.B.

Prvním krokem je založení geodatabáze v prostředí GIS. Doporučený minimální obsah geodatabáze zahrnuje následující třídy v systému S-JTSK_Krovak_East_North: **PROSTRANSTVI** (polygonová), **PROSTRANSTVI_PREKRKY** (polygonová), **PROSTRANSTVI_POVRCH**, (polygonová), **URB_PARCELY** (polygonová), **URB_BLOKY** (polygonová), **CESTY** (liniová), **OBJEKTY_KULT** (bodová), **STAV_VERTIKALY** (bodová), **STAV_HORIZONTALY** (liniová), **VODOTECE** (liniová), **VSTUPY** (bodová), **PRUCELI** (liniová), **TOPONYMA** (bodová).

Popis a doporučený minimální obsah atributů prvků v těchto třídách zahrnuje pro jednotlivé třídy (bez diakritiky, s uvedením kódových atributových hodnot v závorce):

..... **PROSTRANSTVI**
přístupnost (veřejné, neveřejné, voda, les),
veřejné (uliční, neuliční, park, hřbitov),
uliční (náměstí, ulice, průchod, silnice, stezka),
neveřejné (zastavěné, nezastavěné, železnice),
zastavěné (obytné, občanské, technické);
..... **PROSTRANSTVI_PREKRKY**
typ (podlouhí a průchody, podchody a nadchody a nadjezdy, nákupní pásáže);
..... **PROSTRANSTVI_POVRCH**
typ (nezpevněný, zpevněný, zastavěný, park, voda);
..... **URB_PARCELY**
(bez výchozích atributů);
..... **URB_BLOKY**
(bez výchozích atributů);
..... **ZASTAVENE_PLOCHY**
(bez výchozích atributů);
..... **CESTY**
dosah (nadregionální, regionální, městské, lokální, doplňkové),
využití (smíšené, motorové, pěší),
stromořadí (pravé, levé, alej, osa),
úroveň (pozemní, nadzemní, podzemní),
význam (text);
..... **OBJEKTY_KULT**
typ (drobné, duchovní, správní, kulturní, hřbitovy),
dosah (nadregionální, regionální, městské, lokální, doplňkové),
význam (text);
..... **STAV_VERTIKALY**
typ (kulturní, užitek, technická),
dosah (nadregionální, regionální, městské, lokální, doplňkové),
výška (text),
význam (text);
..... **STAV_HORIZONTALY**
typ (železnice, elektrovody, produktovody, jiné),
dosah (nadregionální, regionální, městské, lokální, doplňkové),
význam (text);
..... **VODOTECE**
šířka (text);
..... **VSTUPY**
typ (hlavní, jen parter, hlavní a parter, sekundární, doplňkový);

PRUCELI

typ (jen hlavní, jen parter, hlavní a parter),
aktivní parter (v úrovni, snížený, zvýšený);

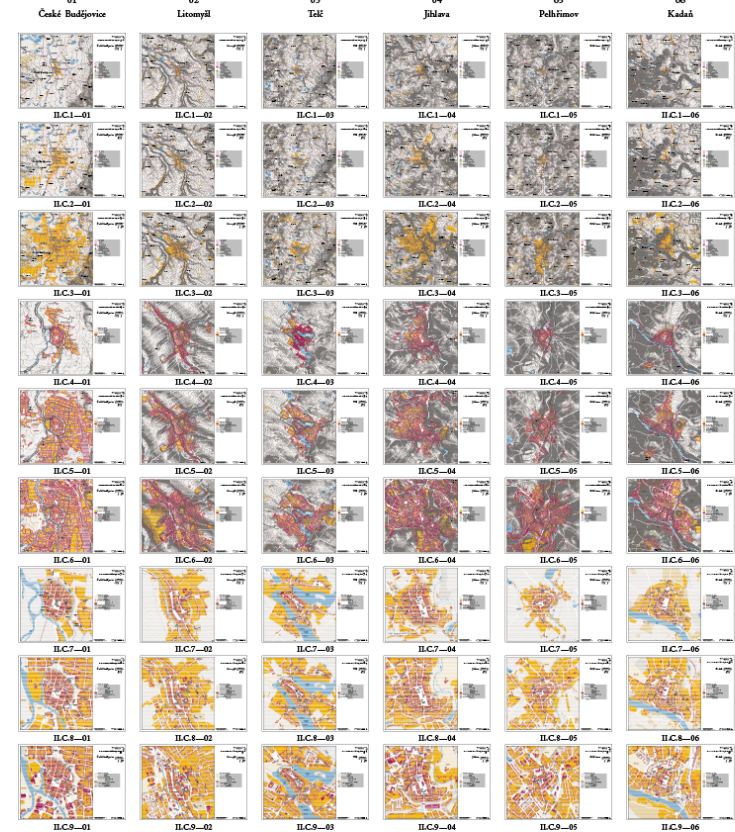
TOPONYMA

typ (místní, pomístní, voda, morfo, cesty, prostranství),
jméno (text);

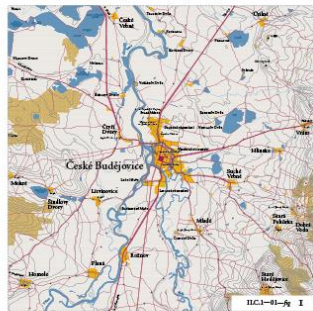
Druhým krokem je vložení dat tematických vrstev (→ PODEKCE II.B) do třídy geodatabáze a přiřazení jejich atributových hodnot. Následuje uvedení jednotlivých vrstev v doporučeném pořadí jejich zpracování a vkládání do datových tříd (s patřičnými atributovými hodnotami uvedenými v závorce, popř. doplněnými na místo /.../ dle vlastnosti prvku).

- 1 *Místské bloky* → **URB_BLOKY**
(bez atributů)
- 2 *Veřejná prostranství* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „veřejné“)
- 3 *Překryvná veřejná prostranství* → **PROSTRANSTVI_PREKRKY**
(typ = /.../)
- 4 *Uliční prostranství* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „veřejné“, veřejné = „uliční“; uliční = /.../)
- 5 *Parky* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „veřejné“, veřejné = „park“)
- 6 *Hřbitovy* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „veřejné“, veřejné = „hřbitov“)
- 7 *Krajinné prvky* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „voda“ či „les“)
- 8 *Dřevní pozemky* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „neveřejné“, neveřejné = „železnice“)
- 9 *Místské parcely* → **URB_PARCELY**
(bez atributů)
- 10 *Stavební objekty* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „neveřejné“, neveřejné = „zastavěné“, zastavěné = /.../)
- 11 *Domovní příkřeří* → **PRUCELI**
(typ = /.../; aktivní parter = /.../)
- 12 *Vstupy* → **VSTUPY**
(typ = /.../)
- 13 *Povrchy veřejných prostranství* → **PROSTRANSTVI_POVRCH**
(typ = /.../)
- 14 *Cesty* → **CESTY**
(dosah = /.../; využití = /.../; stromořadí = /.../; úroveň = /.../; význam = /.../)
- 15 *Místa* → **OBJEKTY_KULT**
(typ = /.../; dosah = /.../; význam = /.../)
- 16 *Zastavěné plochy* → **ZASTAVENE_PLOCHY**
(bez atributů)
- 17a *Stavební dominanty* → **STAV_VERTIKALY**
(typ = /.../; dosah = /.../; výška = /.../; význam = /.../)
- 17b *Stavební dominanty* → **STAV_HORIZONTALY**
(typ = /.../; dosah = /.../; význam = /.../)
- 18a *Krajinné prvky (plošné)* → **PROSTRANSTVI**
(přístupnost = „voda“ či „les“)
- 18b *Krajinné prvky (liniové vodoteče)* → **VODOTECE**
(šířka = /.../)
- 18c *Krajinné prvky (stromořadí)* → **CESTY**
(stromořadí = /.../; význam = /.../)
- 19 *Toponyma* → **TOPONYMA**
(typ = /.../; jméno = /.../)

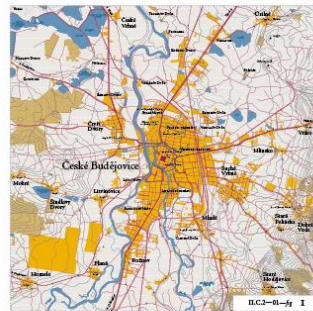
VIZ LISTY

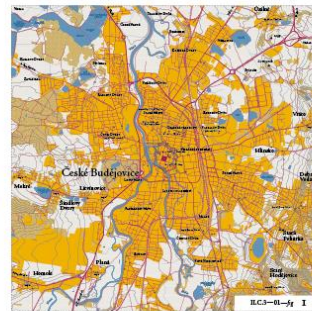
Vytváříme mapový soubor ukazující město ve třech různých měřítcích zobrazení a třech rozhodných historických obdobích

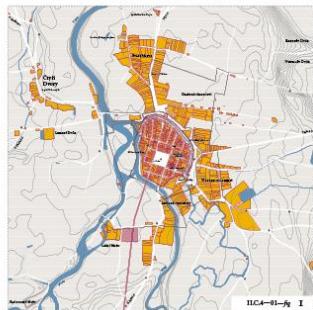
H.C.1-01-01 I

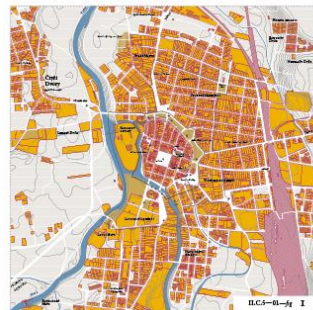
H.C.2-01-01 I

H.C.3-01-01 I

H.C.4-01-01 I

H.C.5-01-01 I

H.C.6-01-01 I

H.C.7-01-01 I

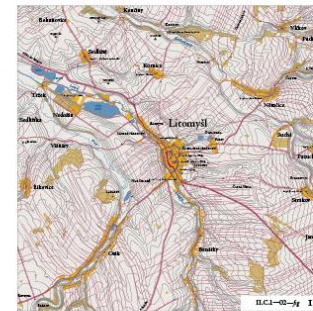
H.C.8-01-01 I

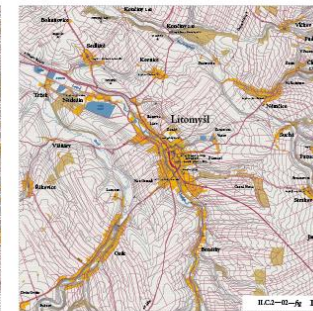
H.C.9-01-01 I

O1
České Budějovice

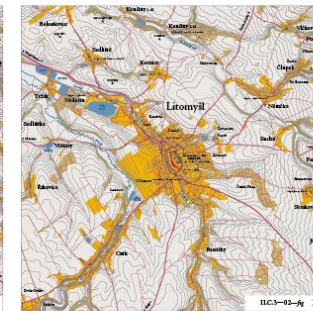
- [1:15 000]* 19. / 20. / 21. město v krajiny / město
- [1:5 000]* město město
- [1:2 000]* město město

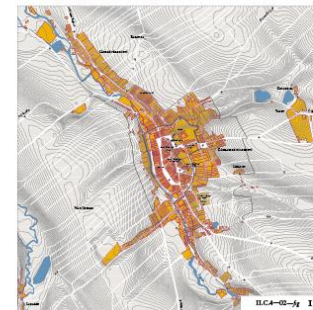
H.C.1-02-01 I

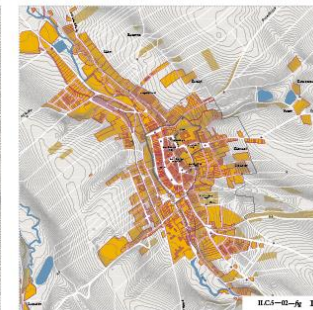
H.C.2-02-01 I

H.C.3-02-01 I

H.C.4-02-01 I

H.C.5-02-01 I

H.C.6-02-01 I

H.C.7-02-01 I

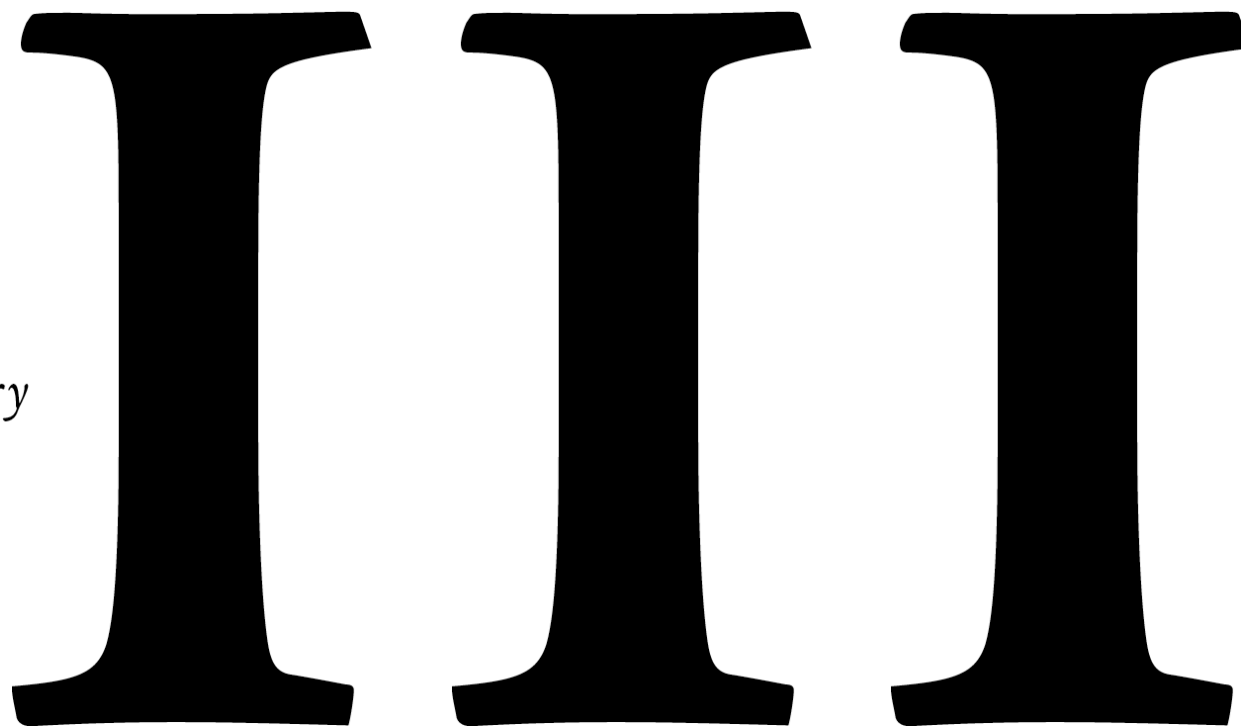
H.C.8-02-01 I

H.C.9-02-01 I

O2
Litomyšl

*Dílčí
mapové soubory*

III.A) PROMĚNY JEVŮ
III.B) PROMĚNY ATRIBUTŮ

III.A) PROMĚNY JEVŮ

AUTORI Jan Jehlík, Petr Buryška
 SPOLUPRÁCE A PODKLADY Vít Rýpar

CÍL

Vytvoření vhodného podkladu pro posouzení proměny městské struktury [→ SEKCE IV];
 zobrazení změn polohy a pozice vybraných vrstev mapovaných jevů pro vybraná období.

METODIKA

Vybrané zobražitelné jevy z různých časových úseků jsou projekovány do společného průmětu – obrazu tak, aby byly zřejmé rozdíly v jejich plošném tvaru či v liniovém vedení. Lze tak jednoduše získat informaci o míře změn, díky GIS lze k vybraným jevům přisoudit jejich lokalizaci, rozměry, význam apod. Dostáváme takto jak kvantitativní, tak kvalitativní údaje o sledovaném jevu i o jeho změnách. Nad takovou prvotní informaci je dále možné podrobněji zkoumat příčiny změn a posuzovat, zda a případně jak byly oslabeny, či posíleny urbánně-památkové hodnoty. Pro názornost jsou do výstupního schématu projekovány jevy a atributy většinou z jedné informační vrstvy, případně kombinace jevů, které spolu přímo souvisí (např. cesty a místa). Dostáváme tak sérii dílčích schémat, která lze jednoduše analyzovat jev po jevu a jejichž parciální analýzy lze následně vyhodnocovat v rámci komplexní interpretace.

Projekce a porovnání jevů postupuje postupně po jednotlivých měřítkových úrovních:

..... Město v krajině

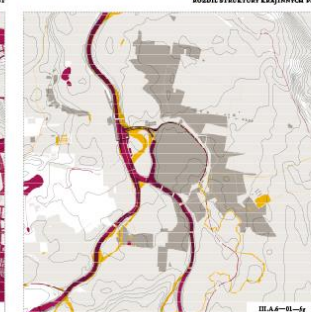
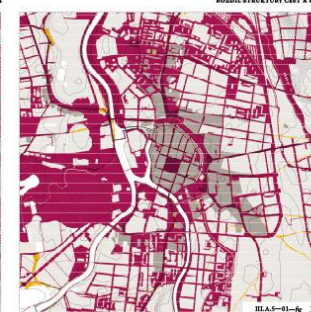
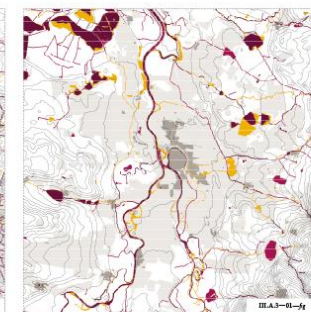
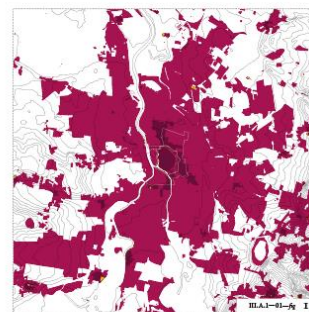
V úrovni měřítka 1:15 000 jsou promítnuty zejména: přírůstek a úbytek ploch zastavěných částí obcí, lesů, vod, významných cest a významných míst jako zásadní jevy určující měřítko, proporce a vazby v rámci urbánního prostředí a jejich přímých potenciálních dopadů na památkovou rezervaci či zónu. Lze tak v časových intervalech porovnávat morfologii, topografii a typologii zastavěné a nezastavěné plochy města (intravilánu a extravilánu), resp. zasazení města do krajiny (např. vazby na horizonty), včetně vztahu přírodních a kulturních fenoménů (potoky, rybníky apod.), a míru stability charakteristické soustavy historických cest a míst (vitalizující kontinuum vztahů civilizačních hodnot).

..... Vnitřní město

V měřítku 1:5 000 jsou promítnuty zejména: obecní přírůstek a úbytek ploch urbánních bloků, veřejných prostranství, významných cest a významných míst jako zásadní jevy určující měřítko, proporce a vazby v rámci kompaktní městské struktury a jejich přímých potenciálních dopadů na památkovou rezervaci či zónu. Lze tak v časových intervalech porovnávat morfologii, topografii a typologii potenciálně zastavitelného či zastavěného (bloky) a nezastavitelného či nezastavěného (veřejná prostranství) území, resp. pozici, velikost, tvar, průběh a význam uvedených fenoménů a míru jejich stability.

..... Městské jádro

V měřítku 1:2 000 jsou promítnuty zejména: detailní přírůstek a úbytek ploch urbánních bloků, veřejných prostranství, městských parcel a stavebních objektů jako zásadní jevy určující měřítko, proporce a vazby v rámci památkové rezervace a jejího rozhraní a kontaktního okolí (včetně ochranného pásma). Lze tak v časových intervalech porovnávat morfologii, topografii a typologii potenciálně zastavitelného či zastavěného (bloky, parcely) a nezastavitelného či nezastavěného (veřejná prostranství) území, stavebních i nestavebních objektů, resp. pozici, velikost, tvar, průběh a význam uvedených fenoménů a míru jejich stability.

OI

České Budějovice

1:15 000 město v krajině 19. století — 21. století
 1:5 000 vnitřní město
 1:2 000 městské jádro

— stabilní území
 — přírůstek
 — úbytek
 — památková rezervace
 — ochranné pásmo památkové rezervace
 — vztahuje se na 5 m

III.B) PROMĚNY ATRIBUTŮ

AUTORI Jan Jehlík, Petr Buryška
 SPOLUPRÁCE A PODKLADY Vít Rýpar

CÍL

Vytvoření vhodného podkladu pro posouzení proměny městské struktury
 [→ SEKCE IV]; zobrazení relativních změn vlastností prvků vybraných vrstev
 mapovaných jevů pro vybraná období.

METODIKA

Zpracování základního mapového souboru v prostředí GIS umožňuje porovnání atributů
 (přisouzených kvalitě) jednotlivých tříd mapovaných prvků. Zobrazení proměny zahrnuje
 jak prostorové, tak významové atributy mapovaných prvků.

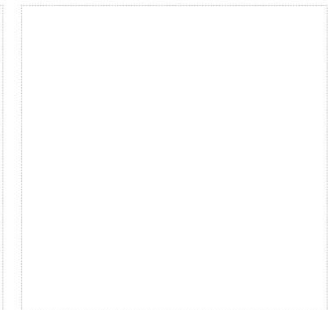
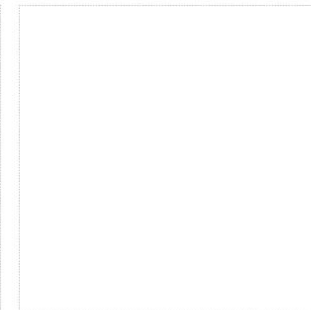
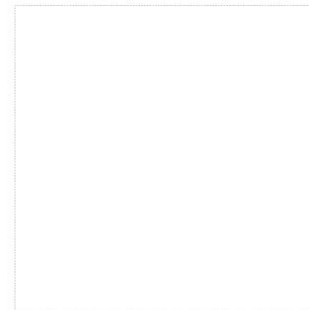
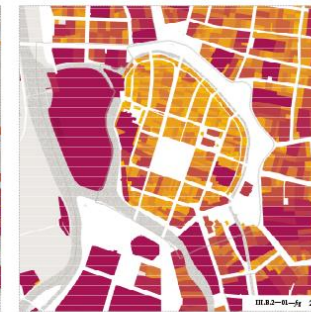
Jednotlivé skupiny kvantitativních údajů o jevech (plocha, výška apod.) jsou na
 základe jejich číselných hodnot tříděny na velikostních škálách („od–do“). Následně jsou
 úseky každé škály zobrazeny ve škále barevné a projektovány do společného průmětu –
 obrazu tak, aby v rámci zvoleného parametru byla zřejmá míra odlišnosti všech zvolených
 jevů (např. kolem náměstí). Tak je možné zobrazit míru různorodosti jednotlivých
 prvků, resp. jejich atributů v rámci určitého území, a následně porovnat rozdíly míry
 heterogenity v různých časových úsecích vývoje města, podobně jako v předchozím
 postupu porovnání proměn jevů. Podobným způsobem jsou porovnávány i významové
 atributy jednotlivých prvků (změna typu využití, dosahu kulturního významu apod.),
 přisouzené při přípravě základního mapového souboru. Tím dostáváme jak kvantitativní,
 tak kvalitativní (charakter) údaje o sledovaném jevu i o jeho změnách. Nad takovou
 prvotní informaci je dále možné podrobněji zkoumat příčiny změn a posuzovat, zda
 a případně jak byly oslabeny, či posíleny urbáně-památkové hodnoty. Pro velkou
 názornost jsou do výstupního schématu projektovány jevy a atributy většinou z jedné
 informační vrstvy (např. parcely nebo zastavěná plocha). Dostáváme tak sérii dílčích
 schémat, která lze jednoduše analyzovat jev po jevu a atribut po atributu, přičemž
 parciální analýzy lze následně vyhodnocovat v rámci komplexní interpretace.

Posouzení proměny atributů se soustředí na podrobnější měřítka mapování
 (1:5000 a 1:2000). Porovnávány jsou zejména:

..... Městské parcely
 změna charakteru parcelace např. změnou zrnitosti ploch městských parcel na zvolené
 velikostní škále jako výraz proměny měřítka území a jeho charakteru. Lze tak v časových
 intervalech porovnávat míru stability spektra dělení území historického jádra.

..... Stavební objekty
 změna zrnitosti zastavěných ploch na zvolené velikostní škále jako výraz proměny měřítka
 území a jeho charakteru. Změnu zrnitosti zastavěných ploch v měřítku městského jádra
 lze proměňovat a zkoumat i u výšek stavebních objektů na zvolené velikostní škále jako
 výraz proměny výškové hladiny území a jeho charakteru. Lze tak v časových intervalech
 porovnávat míru stability spektra stavební hmoty území historického jádra.

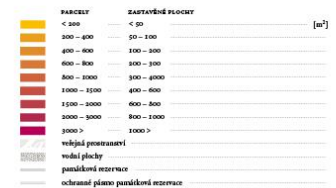
..... Uliční prostranství
 změna zrnitosti rozhraní uličních prostranství na zvolené velikostní škále jako výraz
 proměny měřítka území a jeho charakteru. Lze tak v časových intervalech porovnávat míru
 stability spektra stavební hmoty i dělení území historického jádra [→ PODSEKCE IV.A].

OI

České Budějovice

[1:2 000] ↓ 19. / 20. / 21.
 měřítka plánů měřítka měřítka

*Algoritmické
analýzy*

I V

IV.A } KOMBINOVANÉ ATRIBUTY
IV.B } SPACE SYNTAX

IV.A) KOMBINOVANÉ ATRIBUTY

AUTORI Vit Rýpar, Jiří Čtyroký

CÍL

Vytvoření vhodného podkladu pro posouzení proměny městské struktury (→ SEKCE VI); zobrazení relativních změn strukturálních a užitých vlastností neveřejných prostranství, zejména parcel a zástavby, vůči úsekům uliční struktury veřejného prostranství.

METODIKA

Analýza využívá vlastnosti prostředí GIS obdobně jako podseky III.B. Namísto zobrazení atributů (prostorových či významových vlastností) přímo na prvcích, kterým jsou přisouzeny, využívá jejich prostorového uspořádání a vzájemných vazeb k jejich aglomeraci a statistickému vyhodnocení na úsecích veřejného prostranství (ulic a náměstí), ke kterým patří a jejichž charakter přímo ovlivňují.

Pro tuto analýzu je vhodné využít poloaufomatizovaného postupu na základě série navazujících algoritmů s využitím prostředí GIS. Pro vytvoření ukázkového souboru byl využit původní algoritmus napsaný autory podseky v jazyce Python pro prostředí ArcMap. Obsahuje tyto kroky:

1 Kontrola vstupních dat

1a) Automatická kontrola správnosti společných hranic, polohy a duplicity prvků PROSTRANSTVÍ, PROSTRANSTVÍ_PŘEKRVY, URB_PARCELY, VSTUPY, PRŮČELÍ

2 Příprava dat

2a) Automatické vylíčení prvků domů, uličních veřejných prostranství a neuličních veřejných prostranství ze třídy PROSTRANSTVÍ
 2b) Manuální rozdělení uličních prostranství na jednotlivé úseky (v závislosti na typologii prostoru a vzájemné významové hierarchii jednotlivých ulic)
 2c) Manuální rozdělení úseků uličních prostranství osou ulice na jednotlivé segmenty (v případě úseku ulic na dva segmenty: pravý a levý; v případě náměstí na segmenty úměrné množství stran)

3 Agregace statistických dat

3a) Automatické doplnění atributových hodnot cenzu ze statistických adres (vstupů) k prostorově příslušným prvkům domů a parcel
 3b) Automatické doplnění atributových hodnot domů prvkům prostorově příslušných parcel

4 Vytvoření parcelních front a průčelí

4a) Automatické vytvoření parcelních front na místě styku parcel a veřejných prostranství
 4b) Automatické vytvoření parcelních průčelí z parcelních front rozdělených stykem jednotlivých parcel a úseků uličních prostranství; jejich rozlišení na hlavní a vedlejší dle polohy hlavního vstupu na parcelu

5 Vytvoření domovních front a průčelí

5a) Automatické doplnění domovních průčelí (třída PRŮČELÍ) o úseky společné hranice uličních prostranství a domů
 5b) Poloaufomatizované indexové rozlišení částí domovních průčelí tvořících a netvořících domovní frontu (s využitím prahové vzdálenosti a úhlové orientace k parcelnímu průčelí)
 5c) Automatická aglomerace prostorových atributů domů (výšek, podlažnosti a typu zastřešení k jejich hlavnímu průčelí či řezišti (pokud průčelí nemá))
 5d) Automatické vytvoření domovních front z vhodných úseků domovních průčelí

6 Přisouzení atributů parcelním frontám a průčelím

6a) Automatické přisouzení kvalitativních a kvantitativních atributových hodnot vstupů a úseků domovních průčelí, které se na parcelních průčelích nacházejí
 6b) Automatické přisouzení atributových hodnot vstupů a parterů, které se nacházejí v úsecích podobné a průchodů (třída PROSTRANSTVÍ_PŘEKRVY), které k úsekům průčelí a front patří
 6c) Poloaufomatizované přisouzení prostorových atributů domů k příslušným parcelním průčelím s indexovým zohledněním polohy vůči jejich hlavnímu průčelí či řezišti

7 Vytvoření otevřených uličních rozhraní a stanovení jejich atributových hodnot

7a) Automatické vytvoření liniových prvků otevřených uličních rozhraní na společné hranici uličního prostranství a neuličního (ostatního) veřejného prostranství
 7b) Poloaufomatizovaná aglomerace atributových hodnot všech hlavních parcelních průčelí nacházejících se na ploše příslušného neuličního prostranství; se zohledněním příslušnosti atributových hodnot k jednotlivým parcelám a jejich jednodívné polohy vůči příslušným otevřeným uličním rozhraním (vzdálenosti, orientaci a přístupnosti)

8 Přřazení atributových hodnot uličním prostranstvím

8a) Automatická aglomerace a indexové zařazení atributů jednotlivých parcelních průčelí k příslušným segmentům uličního prostranství
 8b) Automatické stanovení poměrových hodnot úseků a segmentů uličních prostranství (plochy a délky v ose ulice či obvodu náměstí)

9 Statistické vyhodnocení a vizualizace kombinovaných atributů

Tento postup zahrnuje několik míst vyžadujících expertní rozhodnutí (zejména kroky 1b, 1c, 4b, 5c a 6b), které kladou vysoké nároky na zkušenost zpracovatele a jeho cit pro urbanistickou typologii a kompozici. Specificky jde především o typologické zařazení a vymezení částí uličního prostranství (pokud nebylo součástí přípravy Základního mapového souboru) a stanovení prahových hodnot pro stanovení míry vztahu domovního průčelí k uličnímu prostranství v rozvolněné modernistické zástavbě.

Vyhodnocení jednotlivých segmentů uličních prostranství a následně jednotlivých částí (ze kterých se tyto segmenty skládají) doplňuje tradiční urbanistické zaměření na charakter městských bloků o charakter „uličních bloků“, které jsou významnější pro vnímání města jeho uživateli.

Dle účelu a charakteru dat (počty, délky, plochy či objemy) jsou větší prostorovým parametrem příslušných uličních prostranství vyhodnocovány jednotlivé statistické údaje (zejm. absolutní hodnota, mezikvartilové rozpětí, mezikvartilová střední hodnota a směrodatná odchylka) pro: parcely (vč. orientace, vazby a velikosti), domy (vč. rozlišení typu, velikosti a podlažnosti), vstupy (vč. rozlišení typu: všechny, primé, hlavní, vážené), fronty (vč. rozlišení parcelních a domovních), hrany (otevřenost a zastavenost), průčelí (zastavenost a výška), parter (výšková úroveň, aktivita a podlažnost), střední hladina (typ a výška), obyvatelstvo (obvykle, evidované a stálé), bytové jednotky atd.

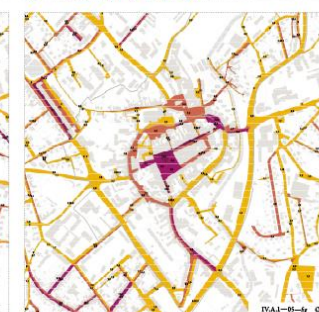
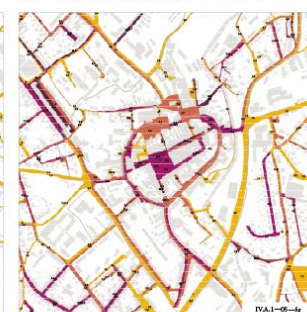
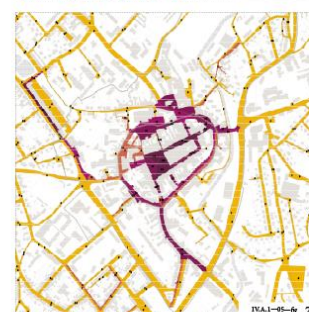
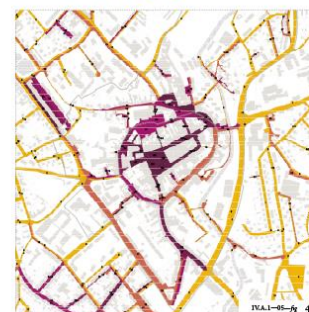
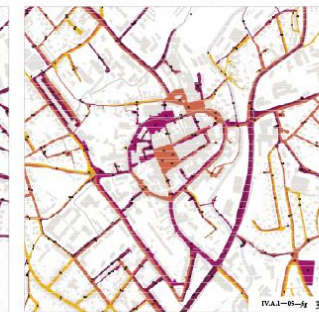
Vyhodnocené atributové hodnoty (např. hustotu vstupů, obyvatel, poměrnou délku aktivního parteru, typickou šířku parcely a otevřenost domovní fronty) lze nad rámec této analýzy dále kombinovat do komplexnějších ukazatelů dle potřeb města a urbanistů.

VIZ LISTY

Soubory informací jsou pomocí kritériálního přístupu promítnuty do plochy veřejných prostranství

— hustota vstupů — délka aktivního parteru
 — šířka parcely — hustota obyvatel (...)

05 Pelhřimov

[1:2 000], / /21.000

- hodnota proměně jednotlivých segmentů**
- nejvyšší hodnota proměně
 - nejnižší hodnota proměně
- 6e1 **počet uličních hran** tvořících hranici prostranství
 — stanovení procentem vůči celkové délce otevřených hran, na které navazují veřejná prostranství současněho typu
- 6e2 **rozdělnost síťka neuličních průčelí**
 — stanovení z hlediska polohy příslušných k hranici síťky
- 6e3 **rozdělnost síťka domovních průčelí**
 — stanovení z hlediska polohy příslušných k uliční hraně a průčelí vzhledem k této hraně či uličnímu veřejnému prostranství do 100m vzdálenosti
- 6e4 **počet uličních hran** tvořících hranici prostranství
 — stanovení procentem celkové délky zastavěné uliční hraně vůči délce otevřených uličních hran neuličních průčelí
- 6e5 **hustota zastavěných prostorů**
 — průměr na 100m úseku zahrnuje městské parcely ve vstupu na ulici či na příslušném současném veřejném prostranství do 50m vzdálenosti
- 6e6 **počet obyvatel**
 — zahrnuje obyčej počet obyvatel dle SLD 2011 vztážený k měřicímu parcelám ve vstupu na ulici či na příslušném současném veřejném prostranství do 50m vzdálenosti
- 6e7 **hustota síťky a. zastavěných prostorů na měřicí straně**
 — stanovení procentem vůči celkové délce otevřených zastavěných uličních hran
- 6e8 **hustota všech vstupů**
 — průměr na 100m úseku, zahrnuje vstup všech kategorií, přičemž vážený na uliční vzdálenosti či na měřicí straně veřejného prostranství do 50m vzdálenosti, dle poměru měřicí strany (0,7) 0,3 a 0,1 pro parterové vzdálenosti 6 m, 12 m, 25 m
- 6e9 **hustota aktivních vstupů**
 — průměr na 100m úseku, zahrnuje jenom prvky jako v předchozím případě, jejich počet je pro kategorii vedlejších vstupů měřicí stranou 0,2

IV.B) SPACE SYNTAX

AUTORI Jana Zdrahálková
 SPOLUPRÁCE A PODKLADY Lukáš Kopp
 CÍL

Space syntax jako metodika mapování historických měst se zabývá pozicí historického jádra v celku organismu města. Jádro typicky tvoří nejstarší část, která byla během rozvoje sídla posléze obklopena dalšími vrstvami. Jeho dříve dominantní pozice může být ohrožena funkčně silnými lokalitami obchodních nebo zábavních center. Cílem použití teorie Space syntax je porovnání map uličních cest v různých časových obdobích a vyvození závěrů o proměně hierarchie cest v organismu města.

Město lze reprezentovat uliční sítí. Uspořádání uliční sítě vyjadřuje o městě mnoho informací. Je možné pozorovat plošné rozšiřování sítě ulic, jejich zahusťování nebo geometrii. Z těchto dat lze usuzovat na velikost parcel, propustnost městské tkáně, případně je možné zachytit morfologii terénu.

METODIKA

Teorie Space syntax je nástroj, který umožňuje pokročilejší analýzu uliční sítě. Space syntax se zabývá obecně vlastnostmi skladby prostoru. Předněm zkoumáním má být interiér budov, prostory domu, i celé město. Metoda sleduje konfiguraci prostoru, zejména jeho topologické vlastnosti (Hansen, 2007). Byla založena Billem Hillierem a Julienne Hanson na UCL v Londýně a je dále bohatě rozvíjena.

Podstatou Space syntax, kterou využíváme v této metodologii a která je přínosná pro památkovou péči, je možnost matematicky vyjádřit složitě prostorové vztahy a závislosti, které se běžně nedají jednoduše verbalizovat. Teorie Space syntax je konfiguratívni, sleduje tedy nejednotné topografické vlastnosti celého prostoru. Oproti urbanistickým analýzám, které hodnotí pozice dvou nebo několika objektů jako například propojení nádraží s centrem města nebo zámku s náměstím, je založena na nutnosti pochytit město jako celek a nesoustředit se pouze na vybrané části. Proto pracuje vždy s celou uliční sítí. Současně jde o přístup kognitivně popisný, nikoliv normativní. Podstatou je pochopení vztahu mezi prostorem a lidskou aktivitou pomocí teorie města coby odrazu společenských vztahů, přístup sám nevjadřuje preference ohledně kvality prostředí.

Pomocí Space syntax lze sledovat prostorové vlastnosti města a organizaci veřejného prostoru. Obecným východiskem teorie Space syntax je poznání, že prostor je odrazem společenských vztahů a naopak, mezilidské vztahy se promítají do daného řešení organizace prostoru. Společnost existuje v prostoru, vyjadřuje se prostorovými prostředky a vytváří prostorovou formu svých hierarchických vztahů. Každá společnost organizuje prostor – budovy, cesty a města – specifickým způsobem a tím ovlivňuje pohyb a pobyte lidí v prostoru. Výsledkem aplikace Space syntax jsou vzorce shlukování nebo separace jak prostorů, tak lidí, přičemž zobrazená organizace prostoru je jedním z nejvýraznějších způsobů, jak poznáme kulturní odlišnosti různých společností. Tato skutečnost je obsažena ve Space syntax jako teorii pohybu – tzv. Movement Economy. Pracuje s myšlenkou, že prostorový vzorec měst a jeho uspořádání samo o sobě generuje pohyb ve městě a že právě tento pohyb je hlavním atraktorem pro rozmístění obchodu a služeb.

Space syntax aplikovaná na vrstvy z různých časových období rozvoje města nabízí cenné informace z hlediska organizace veřejného prostoru. V historických městech představovalo centrum města nejvíce integrovanou část, kam se sbíhaly cesty. Prostorová síť cest tomu odpovídala. Centrum bylo na trase dálkového i lokálního obchodu. Pozdější vývoj měst tento přirozený jev často změnil. S rostoucím významem automobilové dopravy došlo k budování obchvatů, které přerušily konstitutivní propojení historického centra s okolní krajinou, sousedními obcemi nebo městy, často s cílem uchránit historické město před nadměrnou dopravní zátěží.

Space syntax pracuje s reprezentací města jako axiální sítí. Axiální síť je formována tak, že veřejným prostranstvím města vedeme přímky viditelnosti, tak aby jich byl co nejmenší počet, a současně, aby přímkou byly co nejděší. V tomto rámci prostor rozdělíme do co nejmenšího počtu co největších konvexních tvarů. Pro naše účely pracujeme s axiální reprezentací. Po vytvoření sítě pracujeme dále pomocí teorie grafů. K dispozici je Depthmap software, který vyhodnocuje prostorová kritéria. Nejčastěji používané jsou integrace, choice a connectivity. Výsledné hodnoty jsou vizualizované pomocí barev – nejvyšší hodnoty jsou červené, dále se barvy mění na oranžovou, žlutou, zelenou a nejnižší hodnoty mají barvu modrou.

Integrace (Integration)
 ukazuje potenciál každé linie pro cílový pobyt v území (to-movement).
 Predikuje potenciál pobytu.

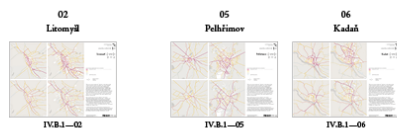
Volba (Choice)
 ukazuje potenciál každé linie pro cílový pohyb v území (through-movement).
 Predikuje potenciál pohybu.

Propojenost (Connectivity)
 lokální veličina, určuje počet průtůčků, v urbanistickém smyslu propojení, axiální linie (ulice) s ostatními axiálními liniemi (ulicemi).

Globální a lokální veličiny

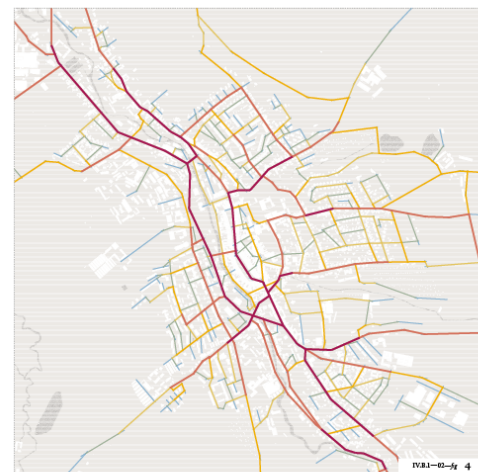
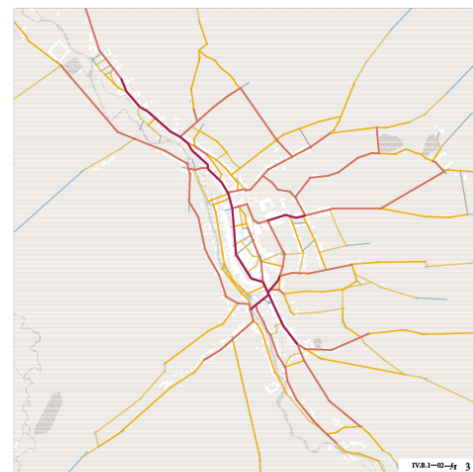
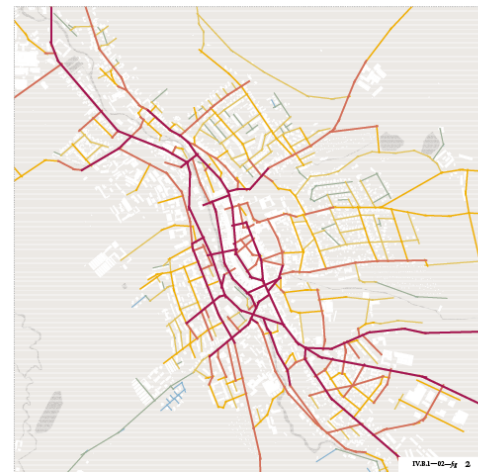
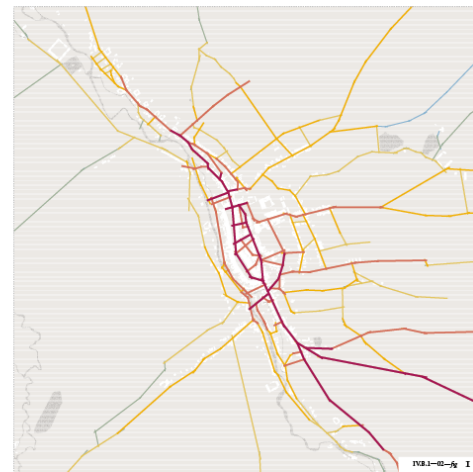
Integraci a volbu můžeme hodnotit pro celé město – pro celou síť, v tomto případě mluvíme o globální hodnotě. Pokud počet axiálních čar omezíme, můžeme vypočítat hodnotu lokální. V případě volby odpovídá globální hodnota pohybu aut, lokální hodnota odpovídá pěšímu pohybu. V případě integrace odpovídá globální hodnota centru celého města, lokální hodnota naznačí místa, která mají prostorový potenciál fungovat jako subcentra.

VIZ LISTY

Aplikujeme standardní metodiku analýzy prostorové skladby na historické jádro

— Space syntax :
 vizualizace potenciálu pobytu a pohybu,
 zapojení a propojení prostoru

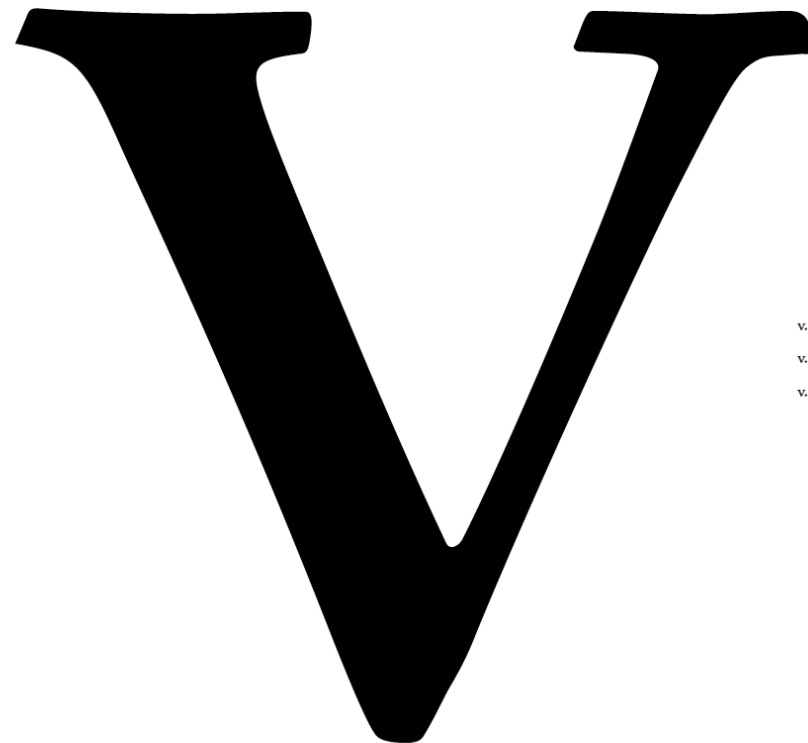
02
Litomyšl

[1:5 000] ♦ 19. ústří — 21. ústří

Zde jsou použity proměnné INTEGRACE (integrátion) a VOLBA (čobár).
 Tyto proměnné určují spoleš podporu dané části do celku. — INTEGRACE oděd počet hran mezi sborovanými prostranství a všem ostatními prostranství při posobí sborování cesty v sítkci sítk. Tato proměnná vyjadřuje obklopenost města celou sítk, města v prostoru integrátion jsou v historické částech často osamělé, hlavní sítky nebo budovy. — VOLBA odědává počet sborování cest spojujících včestny města v sítkci sítk, které představují sborování argumentu (tedy spolešná kombinátion sítk). Tato proměnná identifikátion místa s vysokým prostranstvím.

Expertní analýzy

v.a) ANALÝZY OBRAZU MĚSTA
v.b) ANALÝZY UŽÍVÁNÍ MĚSTSKÉHO JÁDRA
v.c) ANKETNÍ ŠETŘENÍ

04
Jihlava

[1:2.000]* / /21. stáří

VA.7-04-ty 2 pohled skrz Mlýnský sloup na radnici a kostel sv. Ignáce z Lopy

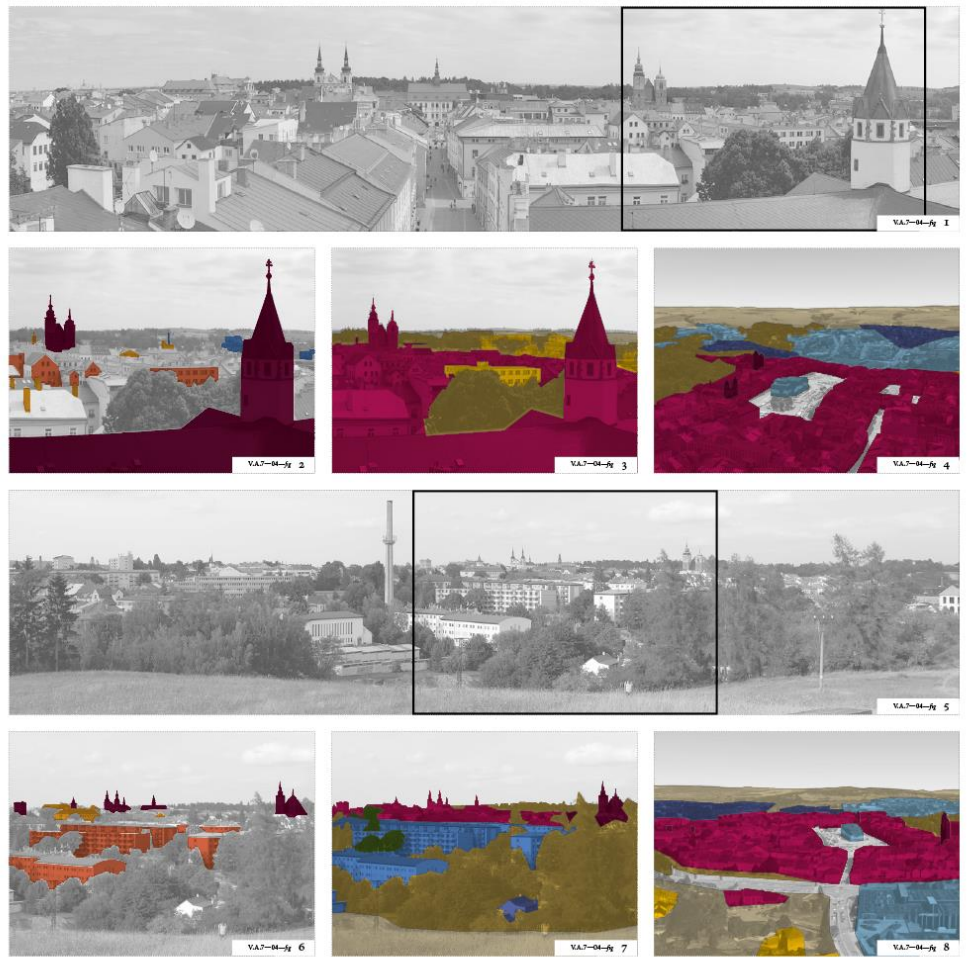
VA.7-04-ty 3 pohled ulicí Matky Boží na radnici

VA.7-04-ty 4 pohled skrz kašnu Ambrózie na kostel sv. Jakuba Většího

- + bod výhledu — věž kostela sv. Jakuba
- při kašně Ambrózie
- + při Náměstí katedr.
- + od náměstí sloupů
- výhlednost z různých výškových bodů
- střeby / budovy
- výškový profil 1 m

Jihlavské náměstí je svou morfologií a stavebním vývojem poměrně do podoby, že lze sledovat z určité výšky krajiny a zčásti město. Při pohledu směrem od náměstí jsou dominantní prvky věže kostela sv. Jakuba a Matky Boží vedoucí od lodžie a kostela Nanebevstání Panny Marie.

04
Jihlava

[bez měřítka]* / /21. stáří

Fig 1 CELKOVÝ PANORAMATICKÝ POHLED OD CENTRA K OKRAJÍ MĚSTA [1 vypracován analyzovaného detailu]

Fig 5 CELKOVÝ PANORAMATICKÝ POHLED SMĚREM K CENTRU MĚSTA [1 vypracován analyzovaného panoramatu]

- Fig 2 / 6 ARCHITECTONICKÉ DOMINANTY A SPOLUPŮSOBÍCÍ AKCENTY
- historické exponované domovní prvky
 - historické dominy — historické
 - novodobé dominy — novodobé
 - architektonické akcenty spolupůsobící v rámci panoramatu

Fig 3 / 7 ČERNĚNÍ DLE CHARAKTERU URBÁNNÍCH STRUKTUR — VIZUÁLNÍ PLÁNY

- Fig 4 / 8 CELKOVÝ POHLED (Z NADHLÉDKU)
- historické dominy — historické
 - historické střešní struktury
 - novodobé střešní struktury — kompaktní město
 - novodobé město — odlišná (poměrně) ústava
 - individuální rodinná zástavba
 - rekonstruované objekty
 - krápníky oskál

Hodnocení

VI

VL.A } KOMPRACE PODKLADŮ
VL.B } PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ

VI.B) PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ

AUTORI Jiří Ploš, Jan Jehlík

CÍL

Cílem této podseky je zasadit výsledky vědeckého projektu do právního kontextu, resp. představit vzhledu důležitých odborných poznání s obecnými problémy. Hlavním tématem je proto právní rámec památkové péče ve vztěchu s ohledem na její efektivní výkon při zjišťování, posuzování a hodnocení věcnou osídlení z hlediska památkové péče a při rozhodování a formulaci požadavků týkajících se památkově chráněných území a staveb.

METODIKA

Tato kapitola je zaměřena na popis stávajícího právního rámce (de lege lata), na identifikaci nedostatků právní úpravy vzhledem k efektivnímu výkonu urbaní památkové péče a na proces hodnocení a návrh obsahu správního úkonu (závazného stanoviska) při výkonu památkové péče. Otázkou, která se v souvislosti s nástroji urbaní památkové péče, zejména v souvislosti s přípravou plánovacích a projektových dokumentů a dalších odborných podkladů na památkovou péči klade, je smysl a účel právní úpravy, rozsah a míra regulace a vhodnost instrumentů. Součástí je třeba definovat roli práva při udržování stability a variability urbáních (i krajiných) struktur z hlediska památkové péče a jejího instrumentaréria. Jinými slovy je třeba posoudit, zda je vůbec vhodné instrumentárním k dispozici, a je-li, zda je dobře a vhodně aplikováno a zda se opírá o dostatečně rozvinutou a propracovanou teorii.

Metodika celého výzkumu je určena zejména pro účely využití orgány památkové péče v rozsahu jejich odborné a správní činnosti, pro účely efektivního prosazení zájmů památkové péče v jednotlivých osmi fázích přípravy podkladů a stanovisek:

- podnět ke zjišťování původu a atributů památkových hodnot historických měst pro účely porovnání dokumentu pro péči o krajině, urbaní a architektonické prostředí z hlediska jeho památkového významu (potenciálu) [plán památkové ochrany/péče] – smysl a účel dokumentu (plánu ochrany / plánu péče / regulačního plánu s prvky památkové péče);
- rozhodnutí o porušení (podmínky a náležitosti);
- vstupy / přípravě činnosti (řešerše a průzkumy);
- provedení analýz;
- posouzení a vyhodnocení urbánního (včetně souvisejícího krajinného) a architektonického potenciálu městské struktury;
- identifikace a evidence významných urbáních (včetně souvisejících krajinných) a architektonických atributů a jevů z hlediska památkové péče a určení atributů a jevů rozhodných pro stanovení podmínek výkonu památkové péče v území;
- stanovení souboru ochranných a aktivních (podprůdných) regulačních opatření k výkonu památkové péče v území;
- implementace/instrumentace (plánové) dokumentace památkové péče (ochrany) při prosazování zjištěných atributů památkových hodnot

HODNOTOVÝ RÁMEC

Předmětem vědeckého projektu je identifikace jevů a atributů (historických) měst a jejich projevů majících významný památkový potenciál a identifikace a popis skutečnosti, které mohou být vzaty za hodnotový základ pro stanovení společensvým sdílených kulturních hodnot. Vzhledu k určení a hodnotě a konceptu hodnot je věnována obsáhlá literatura, na níž odkazujeme v přehledu literatury. Není účelem a posláním této práce zabývat se na kritické úrovni porovnání hodnot samých. Nicméně i při této příležitosti je nutno zdůraznit, že *hodnota* je v obecné rovině jednak výsledek osobního chování, konání a rozhodování, vycházejícího z osobních preferencí a osobní orientace a směřující k uspokojování osobních potřeb, tužeb a zájmů, jednak je výsledkem sociálního chování, konání a rozhodování spolepilství, společenství či společnosti, vycházejícího z preferencí a orientací skupinových a směřujících k uspokojování potřeb a zájmů těchto societ. I v tomto smyslu je hodnota povahy „subjektivní“, neboť se formuje – obdobně jako zájem – v procesu rozpravy a dohod konkrétních societ a jejich členů. Různé míry „objektivit“ pak nabývají hodnoty jako societou uznány a aprobovaný výsledek těchto dohod k určitému časovému okamžiku. Hodnota nepřivlává pouze z vnitřní struktury a vnějšího projevu konkrétní věci nebo skutečnosti, ale především z toho, že tato věc nebo skutečnost byla zahrnuta do sociální sféry a stává se nositelem určitých sociálních vztahů a významů, resp. se stává vodítkem pro chování, konání a rozhodování jednotlivců a societ. K povaze hodnot jako subjektivních nebo objektivních existují velmi různé přístupy (zastáncem subjektivního pojetí je za mnohé, zejména ekonomy, například Ludwig von Mises, zastáncem objektivního pojetí je za mnohé jiný například Max Scheler).

Autori výzkumu zaujmají spíše stanovisko kompromisní ve shora uvedeném smyslu. Základním ryzem hodnot (a zájmů jimi vyjádřených) je jejich mnohost, vrstevnatost, různorodost a rozmanitost; průvodním projevem plurality příslušejících zájmů je tudíž jejich mnohobánsobná konkurenčnost a z toho plynoucí koliznost.

Tato různorodost a koliznost je jejich zdravým projevem naproti jednotnosti zájmů či hodnot svědčící spíše autoritativním režimům (Aristoteles). Hodnoty navíc procházejí

vývojem, jsou historicky podmíněné a v různé míře proměnlivé. Hodnota je výsledkem „*duševního aktu jednotlivce, jenž nemůže být pozorován, ale který vyjadřuje jeho přání, chutě, touhy, počty, volby nebo preference, jež bo podnětují či vedou v daném čase, situaci a prostředí k určitému způsobu jednání ve svaze nabídnutí méně uspokojivé podmínky podnikání, jímž dává přednost. Hodnotový soud je osobní a subjektivní, a proto není možné ho důkazem potvrdit, či vyvrátit. Může být rozpoznán jen prostřednictvím jiných, z něhož jej lze vyvodit.“* (von Mises) Musí se proto nutně projevív v sociálním prostředí, v rámci societ, k nimž je jednotlivec příslušný a v jejichž rámci jsou tyto osobní preference nejen rozpoznávány ostatními příslušnými societ, ale také jimi různou formou korigovány.

Tato korekce se děje v sociálním prostředí uznanými procesy a formami, jimiž se hodnorat dostává určité míry „objektivty“ a stávájí společně sdílenými v určitém hodnotovém rámci a tomu odpovídající hodnotové struktuře (viz připojené schéma). Hodnotou tudíž rozumíme jednotlivci nebo společensvým sdílený význam, přičemž hodnoty mohou být poté, kdy o nich bylo dosaženo základní shody a dostalo se jim aprobované právní formy veřejného zájmu, dokonce mocensky vynucovány. Zájmy kteréhokoliv subjektu, pokud jsou legální, jsou i legitimní (oprávněné) a tedy prostě výrazem onoho „komplexního motivačně-postojového zaměření“, které je danému subjektu vlastní a rozhoduje – mimo jiné – jeho hodnotovou orientaci. „Konkurenční“ zájmů lze řešit buď mocenskými prostředky v prioritách těchto zájmů, nebo pomocí jednání, které vede k nějaké formě dohody, srozuměné předpokladem účelnosti takového jednání je ochota subjektů konkurujících si zájmů k ústupkům; míra těchto ústupků bude zřejmá v důsledku různé síly jednáčích subjektů nevyrovnaná, avšak zámek některé skupiny nelze nikdy a priori nadřadit zájmů jiné skupiny nebo zájmů jednotlivce.

Z hlediska subjektů, resp. akterů jakožto nositelů určitých hodnot a zájmů (respektive jejich prosazovatelů) lze tudíž hodnoty dělit na:

- hodnoty individuální – osobní preference a osobní orientace, které utvářejí osobní hodnotový rámec, prosazovaný chováním, konáním a rozhodováním jednotlivců v každodenním životě
- hodnoty skupinové – skupinové preference a skupinová orientace, utvářející skupinový hodnotový rámec, prosazovaný chováním, konáním a rozhodováním různorodých societ v každodenním životě.

Obecně však platí, že toto členění je pomocné a značně proměnlivé, resp. bohatě vrstvené a strukturované. Systém hodnot, zejména v současné pluralitní společnosti, vykazuje mimořádnou míru dynamiky, která vynucuje pravidelnou revizi a aktualizaci celého souboru sdílených hodnot ověřících rámec utváření krajinno, urbánního a architektonického prostředí – v tomto případě prostředí s vyšší mírou památkového potenciálu (významného pro dějinné vědomí a přenos kulturních tradic). Dohodnutí a sdílený soubor hodnot tvořící rámec rozhodování pak vyjadřuje určitou míru dohody o upřodřádání kolizí zájmů, jimiž jsou hodnoty formovány a které zpětně tyto hodnoty ovlivňují a formují. Vzájemná koliznost hodnot a hodnotových „systémů“ (lépe ucelených souborů sdílených hodnot) jakožto projevů zájmů prosazovaných jednotlivými aktery je jevem řešeným v úrovni plánovací, a úrovni projektové i v úrovni rozhodovací – vždy však se specifiky plynoucími z jednotlivých úrovní.

Základní typy kolizí hodnot, respektive projevých zájmů, jsou:

- kolize mezi individuálními hodnotami/zájmy navzájem;
- kolize mezi individuálními hodnotami/zájmy a hodnotami/zájmy skupinovými;
- kolize mezi skupinovými hodnotami/zájmy navzájem.

Zvláštním případem skupinového zájmu jsou veřejné zájmy (rovněž pluralitní), jejichž zvláštním případem je veřejný zájem na péči o kulturní dědictví (na péči památkové), který vymezuje, co se pro tuto chvíli v této společnosti považuje za obecně sdílené památkové hodnoty. Za veřejný zájem lze proto považovat jen takový zájem, s jehož formováním a formulováním právní fád spojuje určité náležitosti a stanovuje poté pro jejich implementaci též určitou míru právní závaznosti, na níž se společenství shodlo, a jejichž obsah na základě konkrétního hodnotového rámce, a tudíž i shledu lze rozlišovat mezi veřejným zájmem formovaným:

- právními předpisy vydanými závazným procesním (legislativními, legislativně technickými) postupy;
- správními akty (rozhodnutými/usneseními) jakožto aprobovanými právními formami vymezení veřejného zájmu;
- politickými rozhodnutími s právními důsledky (usnesení), jimiž se rozumí především rozhodnutí samospráv územních celků, popřípadě samospráv personálních (zájmových) sdružení; jejichž postavení je založeno zákonem (projeví samosprávy/akademické společnosti).

Podle důsledků/vlivu a způsobu vyjádření (veřejného) zájmu na činnostech lze odlišit:

- negativně vyjádřený zájem, který má prohibiční charakter (zakazuje se provozovat určitou činnost, a tudíž i šítit a spotřebovávat její výsledky);
- pozitivně vyjádřený zájem, který má iničiční charakter (podporuje se provozování určité činnosti, šíření a spotřebovávání jejích výsledků).

Hodnoty ztotožněné s památkovým potenciálem (to jest s formativní silou kolektivní paměti a kulturní souznělostí society) se nacházejí velmi často v konflikčních vztazích

s individuálními hodnotami (motivacemi), vyvážajícími z každodenních potřeb a jejich uspokojování na straně jedné a na straně druhé z uspokojování potřeb dlouhodobějších, například souvisejících se stavěním a proměňaním staveb a vystavěného prostředí, s vývojem urbánního a krajinného prostředí vyvolaném inovacemi technologickými, kulturně-civilizačními nebo sociálně-ekonomickými.

V pospáném hodnotovém rámci se jednotlivé zájmy a hodnoty s nimi spjaté prosazují prostřednictvím aprobovaných nástrojů a procesních postupů. Pro posouzení a hodnocení kulturně významných hodnot nutno ovšem vždy vycházet z hodnot již v minulosti vyjádřených – existujících i pro konkrétní prostředí v historickém vývoji formativních, jak se o nich zmiňujeme v preambuli k této práci (i relativizace hodnot má své meze). Neboť přes existující proměnlivost hodnot je jedním ze základních znaků jejich existence – alespoň v případě hodnot spjatých s kulturním dědicvím a s dějinnou pamětí – rovněž určitá míra setrvalosti a stability. Zároveň je přitoma určitá míra jejich proměnlivosti. Tímto procesem postupného utváření (a užívání) hodnot v čase, jejich začlením či směřováním se v teorii rozumí hodnotová orientace.

Hodnocením se tudíž pro účely této metodiky rozumí postup, při němž se na základě porížených podkladů a provedených analýz popisují hodnocené věci a skutečnosti, jimiž se příkládá určitý význam, který může být společensvým následně uznán a sdílen relevantním procesem a věcně i právně relevantní formou. Jde zprvu (a především) o proces subjektivní, zpravidla odborně fundovaný, zaměřený na určitou míru objektivizace, to jest sdíletelnosti a dohodnutelnosti. V případě památkové péče jsou takovými hodnocenými skutečnostmi především jevy a atributy krajinné, urbaní a architektonické posuzované z hlediska jejich významu a stability. Význam zde spočívá v dokladu o vývoji, původnosti, vývojem stáří, jedinečnosti a vzácnosti, stupni dochovanosti a vývojové kontinuitě, jakož i ve významu urbánních prostorů pro současnost a budoucnost.

ZPŮSOB A KRITÉRIA HODNOCENÍ

a) Podklady pro hodnocení

Z hlediska komplexního popisu a expertního posouzení urbánních jevů, atributů a vztahů pro účely hodnocení jejich památkového potenciálu je třeba na jedné straně jasně rozlišovat a charakterizovat relativně ucelené urbánní formy, na druhé straně specifikovat kritéria hodnocení odpovídající potřebám památkové péče. Ucelené bloky urbánních jevů jsou tak z hlediska jejich památkového potenciálu zkoumány a hodnoceny primárně na základě informací o jejich jedinečnosti, autenticitě, stabilitě, vývojevové kontinuitě, dochovanosti apod. Hodnocení vychází z důkladné a systematické zpracovaných podkladů a analýz a z metod jejich zpracování, popsanych především v části *D Metodiky komplexní identifikace a ochrany atributů hodnot historických měst a jejich veřejných prostorů pro zachránu a zachování jejich autenticity*, která je jedním z výsledků tohoto vědeckého projektu.

b) Kritéria posuzování a hodnocení

Potenciál urbánně-památkových hodnot v širším kontextu lze zkoumat tak, že posuzujeme vybrané jevy, atributy a vztahy v uvedených měřítkách projekce a fázích vývoje, zda jsou:

..... *Jedinečné a vzácné*

– *urbánní struktura a obraz města či místa se jinde neopakují,*

kde se posuzuje také vývojové stáří od okamžiku došloholetého vznku nebo založení města. Posuzujeme tedy základní charakter osídlení především v odlišitelných vývojných urbáních vrstvách, jejich vzájemný vztah a jejich rozpoznání významem z hlediska historického vývoje pro současné urbánní struktury. Dále posuzujeme urbánní jedinečnost architektonických, resp. urbánních struktur z hlediska výskytu jedinečných architektonických forem a prvků. Podstatným atributem je zde hledisko bazarosti a různorodosti těchto forem a prvků a jejich působení ve vzájemných vztazích různé vrstev urbánní struktury, to jest mimořádnost výskytu a vysoký stupeň dochovanosti jedinečných vrstev urbánních struktur (přdnyrné osnovy, pldnyrné a hutové sklady, parcelace apod.) a jejich výrazu vzácnostě výrazu, tj. mimořádnost výskytu a stupně dochovanosti jedinečného architektonického výrazu urbánních forem a prvků (typologie, geometrie, rozměry, pozice a orientace staveb a pozemků apod.). Krajinným kontextem se vždy rozumí vývoj krajiny vzhledem k osídlení a vice versa;

..... *Autentické a identické*

– *původní urbánní struktura a obraz města či místa s původními atributy jevů, kde se posuzuje stabilita a stupeň proměnlivosti urbánního prostředí v průběhu jeho vývoje, to jest stupěni (míra) zachování charakteru (přirodně-krajinného, kulturně-civilizačního a sociálního) shora popsanych základních fenoménů urbánního prostředí z hlediska historického vývoje s přihlédnutím k jeho vývojným proměňám a jejich pozitivním nebo negativním důsledkům pro zachování nebo zmeň urbánních struktur současných; kontinuita zachování základních jevů, atributů a vztahů prostředí, resp. jeho proměny vychází z konstitučních vzorců měst a jejich částí (charakter prostředí, způsoby užívání prostorů apod.);*

..... *Relativně úplné a komplexní*

– *čistvó urbánní struktura a obraz města či místa s převládajícími památkové hodnotnými jevy, kde se mj. posuzuje diverzita jednotlivých vrstev a částí celistvého urbánního prostředí, již se rozumí posouzením a zhodnocením různorodosti urbánních vrstev podle výskytu urbánních forem a prvků z hlediska míry rozmanitosti a různorodosti a zachování této rozmanitosti při zachování celistvosti z hlediska historického vývoje a jeho vztahu k současným urbánním projevům;*

..... *Potenciálně stabilní a udržitelné*

– *reálně udržitelná urbánní struktura a zachovatelný obraz města či místa, kde se mj. posuzuje čistlvost urbánních (včetně souvisejících krajinných a architektonických) jevů s mimořádným památkovým potenciálem, to jest míra setrvalosti a stability; Zároveň je přitoma určitá míra ohrožení urbánních jevů rozsahem a charakterem intervencí v památkově cenném území (území s urbánně-památkovým potenciálem), resp. investičním děkem v rámci a jeho případnými důsledky na zjištěné památkové hodnoty.*

ZPŮSOB HODNOCENÍ

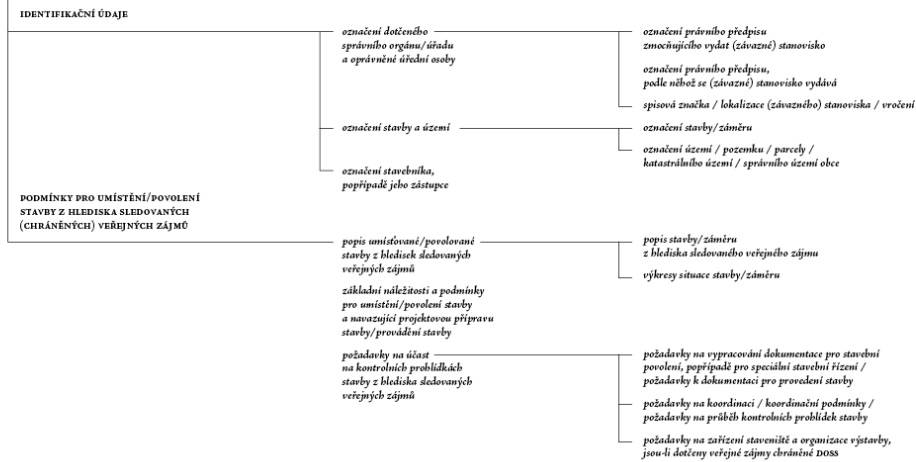
Všje uvedené jevy, atributy a vztahy se ve skutečnosti projevují v relativně ucelených souborech, resp. urbáních formách. Vždy jde o porozumění vzhledu mezi prvkem, částí a celkem, resp. o vymezení kontextu posuzovaného jevu (dům v ulici, ulice v rámci veřejného prostoru, veřejný prostor v krajinném prostředí). Posuzování urbánně-památkové hodnoty prostředím proto vždy vyžaduje rozlišení konkrétních fenoménů od těch dílčích, či dokonce podružných. Proto je v každé konkrétní situaci nezbytné rozhodnout o těchto významných vztazích. Například lze stanovit, že základní jevy, projevy a atributy prostředí mohou být pro účely posuzování strukturovaný v následující měřítkové posloupnosti odrážející většinou i časovou frekvenci proměny: pozice zakladatelského činu v kontextu země a krajiny; geometrie sítě cest a míst a vřycení ohrazení nebo hradeb; tvar, rozměry a charakter veřejných prostranství, bloků a parcel; propoec, měřítka a vazy objektů (stavebních i nestavebních); způsob základního užívání objektů (abstraktní (nehmotná složka paměti – identity), dispozice a architektonický výraz (projevy a prostranství), tlánkování, materialita (struktura, textura, faktura a barevnost prostranství a objektů). Podstatné hodnotové atributy obsahují informace o existenci, míře autenticity a subjektivnosti těchto fenoménů bez apriorního (obecného) určování priority ktereohkoliv z nich. Stejně tak je stejně významný přístup od jednotlivosti k celku jako od celku k jednotlivosti.

Na základě všje uvedených fenoménů prostředí a hodnotících kritérií lze hodnocení strukturovat takto:

- Místo, důvod a způsob vzniku urbánní struktury (osnovy), historický vývoj a míra autenticity a identity*
 - Z hlediska urbánně-památkového potenciálu jde především o posouzení a zhodnocení osnovy základní sítě cest a veřejných prostranství, rozlišení jejich hierarchie při utváření a vývoji městského osídlení, typu parcelace a upřodřádání parcel do urbáních bloků. Dále jde o tvar a trasy hradeb a jejich vliv na vývoj městských struktur uvnitř i více otevřeně, případně o vliv jejich zrůšení na městskou strukturu. Základní urbánní kompozici rozprné stavební hmoty a typických dominant.
- Přirodní a krajinní podmínky a jejich vliv na urbání a architektonický charakter*
 - Z hlediska urbánně-památkového potenciálu jde především o posouzení a zhodnocení základních charakteristik přírodních podmínek a jejich vlivu na utváření urbánního prostředí a stav jeho dochovanosti a dále o základní charakteristiky krajinných podmínek a jejich vlivu na utváření urbánního prostředí a stav jeho dochovanosti.
- Specifčnost založení struktury v širším územním kontextu – obraz místa*
 - Z hlediska urbánně-památkového potenciálu jde především o posouzení a zhodnocení výskytu projevů jedinečnosti a vzácnosti, resp. specifčnosti řešeného území města, dále o posouzení vztahů k jiným městům / širšímu osídlení, vývoj takových vztahů v minulosti a o jeho specifické projevy.
- Jedinečnost a vzácnost prvků krajinné, urbání a architektonické struktury*
 - Z hlediska urbánně-památkového potenciálu jde především o posouzení a zhodnocení krajinných, urbáních a architektonických (památkově významných) prvků (bodů, linií, ploch a matic), jejich jedinečnosti, resp. vzácnosti a dále míry zastoupení takto jedinečných prvků v urbánní struktuře.
- Míra stability prvků krajinné, urbání a architektonické struktury*
 - Z hlediska urbánně-památkového potenciálu jde především o posouzení a zhodnocení krajinných, urbáních a architektonických (památkově významných) prvků (bodů, linií, ploch a matic), jejich stability/variability a možného ohrožení míry zastoupení takto ohrožených prvků v urbánní struktuře; vztahu k současnosti v širším urbánním kontextu.

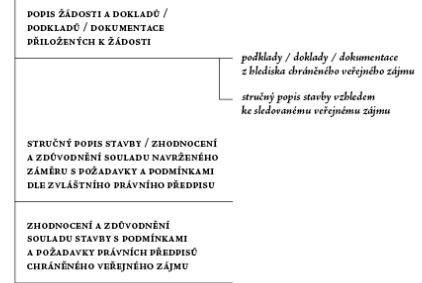
ZÁVAZNÁ ČÁST (VÝROK)

- Ve výrokové části se uvádě*
- řešení otázky, která je předmětem řízení
 - první ustanovení, podle nichž bylo rozhodováno
 - podmínky ochrany sledovaného veřejného zájmu včetně požadavků na
 - přiložení dokumentace navazující projektové fázi ke kontrole
 - účast na kontrolních prohlídkách stavby

ODŮVODNĚNÍ

- V odůvodnění se uvádou*
- důvody výroku nebo výroků (závažného) stanoviska
 - podklady pro jeho vydání
 - úvahy, kterými se správní orgán řídí při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů

PŘÍLOHY ZÁVAZNÉHO STANOVISKA (je-li jich třeba)

- OVĚŘENÉ VÝKRESY STAVBY
- JINÉ PŘÍLOHY

[fig v18_01]
Struktura závazného stanoviska

PAMÁTKOVÁ INSPEKCE [PI]

MINISTERSTVO KULTURY [MK]

- prohlášení památek
- vyhlášení památkových zón
- (VLÁDA ČR)
- prohlášení národních kulturních památek
- vyhlášení památkových rezervací nařízení

KRAJSKÝ ÚŘAD [NNKP]

- KOMISE PAMÁTKOVÉ DĚČE KONZERVÁTOR
- územně analytické podklady (a jejich aktualizace)
- plán ochrany památkových rezervací a území s archeologickými nálezy (a jejich aktualizace) / plán ochrany památkových zón a krajinných památkových zón (a jejich aktualizace)
- zásady územního rozvoje [kraj] / regulační plán (a jejich aktualizace)
- územní studie
- posouzení vlivu na životní prostředí

OBEC S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ [NKP / REZERVACE / ZÓNA]

- KOMISE PAMÁTKOVÉ DĚČE KONZERVÁTOR
- územně analytické podklady (a jejich aktualizace)
- územní plán / regulační plán (a jejich aktualizace)
- územní studie

OBEC

- program rozvoje obce
- územní plán / regulační plán [vymezení architektonicky a urbanisticky významných staveb a území]
- územní studie
- územní řízení / stavební řízení [jiná správní řízení]

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV [NPÚ]

ÚSTŘEDNÍ PRACOVISTĚ

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ
SEKCE SPRÁVY PAMÁTKOVÝCH OBJEKTŮ V PĚČI NPÚ
[ÚPS V PRAZE / ÚPS V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH / ÚPS NA SÝCHOVĚ / ÚPS V KROMĚŘÍŽI]

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V PRAZE

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V LOKTI

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V LIBERCI

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V PARDUBICÍCH

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V BRNĚ

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ KROMĚŘÍŽI

ZPRAVODAJ PAMÁTKOVÉ DĚČE

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V PRAZE

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V PÍLZNI

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V ÚSTÍ NĚ/LABEM

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V JOSEFOVĚ

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V TELČI

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V OLOMOUCI

NPÚ / ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISTĚ V OSTRAVĚ

- VEŘEJNOST**
- vlastníci / investoři
 - laická / uživatelská
 - odborná

- samospráva územní a profesní
- státní správa
- soulničtví
- VEŘEJNÁ MOC**

[fig v18_03]
Institucionální výkon památkové péče